

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti • 95. vuosikerta 6.6.2019

5 | 19

Jäsenet aiempaa
tyytyväisempiä
Journalistiliittoon
s. 6

Ylen hidas
päättöksenteko
lannistaa
freelancereita
s. 22

Liitto pohtii
edullisempaa
jäsenmaksua
opiskelijoille
s. 42

Toimittaja Aarno Malin
tutki ihmismielen
sairaimpia puolia
ja sairastui itse **14**

KUVA: JUUSO WESTERLUND

s.10 Tähtäätkö poliitikoksi, päätoimittaja Jouni Kempainen?

Nästa generation framhäver bildjournalistens roll.

s.34

KUVA: EMILIA KANGASLUOMA

s.46 Kuvittaja Ulla Donnerin sarjakuvakirja syntyi ahdistavista tunteista.

Maria Pettersson ● Twitter: mariapettersson
maria.pettersson@journalistiliitto.fi

Hallitusohjelma herättää toivoa – nousemmeko vihdoin pohjoismaiselle tasolle?

Kaupallisesta mediasta on kymmenen vuoden aikana kadonnut useampi kuin joka neljäs työpaikka. Ei tarvitse olla päättelyn suurmestari käsittääkseen, mitä se tarkoittaa journalismin kannalta. Kun väkeä on neljännes vähemmän, juttujen penkomiseen ja laatimiseen, editointiin ja tarkistamiseen jää vähemmän aikaa. Asioita jää huomaamatta, valtaa vahtimatta. Toimittajien väheneminen ei ole ainoastaan ikävä juttu toimittajille, se on myös vakava ongelma demokratialle. Tässä suhteessa media poikkeaa suurimmasta osasta muuta liiketoimintaa, ja median tukeminen oikeilla tavoilla on demokratian tukemista.

MUISSA Pohjoismaissa median erityisasema ymmärretään paremmin. Suomen mediatuet ovat niistä kaukana jäljessä. Muualla arvonalisävero on matalampi ja tuet suuremmat – Suomi on

samassa sarjassa Bulgarian, ei Pohjoismaiden kanssa.

Uusi hallitus tietää ja ymmärtää asian paremmin kuin moni edeltäjänsä. Hallitusohjelmassa on toivoa herättäviä kohtia: Hallitus tukee sananvapautta ja demokratian toimivuutta vahvistamalla vastuullisen median toimintaedellytyksiä ja kilpailukykyä. Yleisradion riippumattomuus turvataan ja sen roolia vahvistetaan. Valeutisia vastaan taistellaan edistämällä medialukutaitoa.

MITÄ median toimintaedellytysten vahvistaminen tarkoittaa? Pahimmillaan sitä, että mitään konkreettista ei tapahdu. Tehdään selvityksiä ja harmitellaan. Parhaimmillaan se tarkoittaa pysyvää laadittavaa mediatukijärjestelmää, joka nostaa median toimintaedellytykset pohjoismaiselle tasolle – toisin sanoen rahaa. Halpaa tai helppoa Suomen nostaminen pohjoismai-

KUVA: LIISA HUIMA

s.20 Yilin Lee-Setälä osallistuu Haaga-Helian uuteen koulutukseen.

”Media poikkeaa suurimmasta osasta muuta liiketoimintaa, ja median tukeminen oikeilla tavoilla on demokratian tukemista.”

seen sarjaan ei ole. 60 miljoonalla päästäisiin alkuun, sadalla lähelle muiden maiden tasoa.

Median toimintaedellytysten tukeminen on hallitusohjelmassa kirjattu *Turvallinen oikeusvaltio Suomi* -otsikon alle. Kohdassa *Yhteen veto päätösperäisistä pysyvistä menomuutoksista* – mitä ikinä se tarkoittaakaan – koko oikeusvaltion vahvistamiseen luvataan lisää 40 miljoonaa. Siihen sisältyvät median lisäksi esimerkiksi tasa-arvon, poliisin ja kansalaisyhteiskunnan lisärahat. Jos se jäisi ainoaksi panokseksi, media saisi vain murusia. Toisaalta esimerkiksi yritystukia voidaan järjestellä uudelleen, mistä voisi lohjeta medialle kohtuullinen lisäraha.

HALLITUSOHJELMASSA on muitakin lupaavia kohtia. Postia ja sanomalehtijakelua tuetaan – tämä tarkoittaa helpotuksia aikakauslehdille, joiden jakelu maksaa enemmän kuin tekeminen, ja sanomalehdille, jotka menettävät tilaajia, koska

lehti ei saavu ajoissa.

Myös julkisuuslaista on hyviä uutisia. Journalistit ovat jo pitkään vaatineet, että lain pitäisi koskea viranomaisten lisäksi myös julkisen sektorin yrityksiä. Nyt asiaa selvitetään. Samoin hallitusohjelmassa korostetaan, että viranomaisten on kerta kaikkiaan alettava noudattaa julkisuuslakia. Tähän asti viranomaiselle on koitunut vakavia seurauksia, jos tietoa on annettu enemmän kuin pitäisi. Nyt täytyy varmistaa, että juuri tiedon panttaamisesta tulee tupenrapinat.

HALLITUSOHJELMA lupailee hyvää, mutta konkretia puuttuu. Se ei ole hallitusohjelmille epätavallista eikä merkki siitä, että toivo kannattaisi heittää. Sen sijaan on toivottava entistä lujemmin, että ohjelman tarkentuessa ja rahaa jaettaessa voittajia ovat vapaa tiedonvälitys, laadukas media ja toimiva demokratia. ●

KUVA: RIITTA KUMPULAINEN

Iisalmen Sanomien tuottaja Anni Nieminen hoitaa iltaisin karjatilaa.

s.30

”Spekulaation merkitys journalismissa voi tulevaisuudessa kasvaa.”

s.9

Yleisradion toimittaja
Janne Zareff

Kannen/Takakannen kuva: Mikko Vähäniitty,
Emmi Nieminen, kuvitus

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti 95. vuosikerta
6.6.2019

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA /
ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Maria Pettersson 045 675 7401

TOIMITUSSIIHTEERI /
REDAKTIONSSSEKRETERARE
Manu Marttinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT / REPORTRÄR
Nina Erho 050 379 8155
Marja Honkonen 050 379 9108

ULKOASU / LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
förnamn.släktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383 journalistig
jaicom.com

PAINO / TRYCKERI
I-print Oy, Seinäjoki
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330, faksi 09 640 361
PL 50, 00531 Helsinki

SEURAAVA JOURNALISTI 6/2019
ILMESTYY 22.8., AINEISTO 14.8.

ILMOITUSMYynti:
www.journalisti.fi > ilmoittajille
044 755 5002

VASTUULLISTA
JOURNALISMIA

Musiikkijournalismista on tehty musiikkibisneksen vihollinen, kirjoittaa toimittaja **Mervi Vuorela**

Mervi Vuorela, teksti ● Aapo Huhta, kuva

MERVI VUORELA

- 34-vuotias Helsingissä asuva vapaa toimittaja.
- Kirjoitti *Rumbaan* 2005–2019 ja oli lehden toimitussihteeri 2017–2019. Kirjoittaa nykyään esimerkiksi Helsingin Sanomiin ja Ylelle.
- Tehnyt kaksi tietokirjaa Ville Similän kanssa: *Valtio vihaa sua* – suomalainen punk ja hardcore 1985–2015 (Like) ja *Ultra Bra* – sokeana hetkenä (WSOY).
- Valmistunut äänisuunnittelijaksi TTVO:sta.
- Toimittanut radio-ohjelmia YleX:lle, Bassoradiolle ja Radio Helsingille.

Älykkään mainonnan asiantuntija.”

Näin kuvailee itseään verkkosivullaan Pop Media, joka kustantaa Suomen viimeisiä musiikkilehtiä *Rumbaa*, *Soundia* ja *Infernoa*. Sisällön tuottaminen mainitaan pienellä fontilla vasta toisella rivillä, journalismia ei sanallakaan.

Ei ihme, että Pop Media ilmoitti maaliskuussa lopettavansa printtimuotoisen *Rumban* julkaisemisen. Lehti oli kustantajalleen vähäpätöinen sivuintressi, jonka tekeminen oli pois kliffasta markkinointiteknologiasta ja dataviestinnästä.

Toki *Rumba* oli myös taloudellisesti kannattamaton, oli ollut jo monta vuotta. Ahdingon syynä oli suoratoistopalveluiden yleistyminen. 2010-luvun musiikinkuluttaja ei enää tarvitse rocklehden toimittajaa kertomaan, kannattaako hänen ostaa kaupasta The Pains of Being Pure at Heartin uusin cd-levy. Hän voi klikata Spotifyn auki ja kuunnella itse – ja todeta, että ei kannata.

POP/ROCKJOURNALISMIN ahdingolle on toki muitakin syitä. Niistä huolestuttavin on se, että koko lajityypin asema journalismin kentällä on kyseenalaistettu.

Nykytilanteesta on syyttämisen erityisesti isoja artisteja ja heidän levy-yhtiöitään, jotka ovat alkaneet pitää musiikkijournalismia tarpeettomana tai suorastaan vaarallisena ”brändilleen”.

Ammattimaisesta musiikkimediasta on tehty musiikkibisneksen vihollinen, koska se ei ole suostunut olemaan artistien varaukseton ystävä tai käsikassara. Sen sijaan se on – miettikää! – halunnut valita juttuihin omat näkökulmansa ja haastaa artistien sosiaalisessa mediassa rakentamia julkisuuskuvia.

Annan esimerkikin. Yritimme päätoimittaja **Jukka**

Hätisen kanssa saada toukokuussa ilmestyneeseen viimeiseen *Rumbaan* haastattelun **Chisulta**. Emme saaneet: artisti ei kuulemma halua jutella toimittajille juuri nyt.

Kieltäytyminen medianäkyvyydestä ei tullut yllätyksenä: viime vuosina levy-yhtiöt (etupäässä Warner) ovat olleet nihkeitä jakamaan haastatteluja ja levykuuntelulinkkejä, luultavasti negatiivisen julkisuuden pelossa. Välillä levy-yhtiöistä on suorastaan valehdeltu: Toukokuussa 2016 **Anna Abreu** ei voinut antaa haastattelua *Rumballe*, koska ei kuulemma ollut Suomessa. Samana iltana hänet kuitenkin nähtiin Helsingissä.

KUN HAASTATTELUHANOJA on väännetty pienemmälle, musiikkilehtien on pitänyt keksiä uusia tapoja tehdä journalismia – tai vaihtoehtoisesti kaventua tiedotuskanaviksi ja hiipua hiljalleen pois.

Rumba sopeutui uuteen tilanteeseen muuttamalla rockin ajankohtaislehdestä analyttiseksi poplehdiksi. Se alkoi tehdä pitkiä juttuja, joissa ei välttämättä edes haastateltu artisteja tai yhtyeitä.

Ratkaisu oli toimiva, vaikka joka kerta *Rumban* ilmestyessä – tai silloin kun joku ylipäättään löysi lehden jostain – vanhemmat jäärät valittivat, kuinka eivät ole koskaan kuulleetkaan kannessa olevasta artistista, tai että kuka päästi yliopisto-opiskelijat kirjoittamaan musiikista.

Tästä päästään siihen, mitä ihmiset – edes toimittajakollegat – eivät tunnu tajuavan. Rock/popkirjoittaminen on taidemuoto itsessään, aivan kuten musiikin tekeminen on taidetta itsessään. Musiikkitoimittajan ei tarvitse vain raportoida tai puffata asioita vaan hänellä on artistin tavoin vapaus ja oikeus toteuttaa luovuuttaan.

Aivan kuten **Samuli Knuuti** kirjoittaa viimeisessä *Rumbassa*: ”Jos vapaus oli rockin haave, vaikkakin mahdoton, miksi se ei olisi myös rock-kirjoittamisen unelma?” ●

Journalistiliiton järjestämät koulutukset ovat yksi jäsenten tyytyväisyyttä lisäävä tekijä. Maija Korpinen osallistui liiton yhdessä Sanoman kanssa järjestämään Data Visualization as a Universal Language -koulutukseen Helsingissä 9. toukokuuta.

"Riittävästi tietoa tulee ja pressikortti avaa ovet" – tyytyväisyys Journalistiliittoon kasvoi

Marja Honkonen, teksti • Emmi Korhonen, kuva

1,4

Mediakunnan liikevaihto kasvoi viime vuonna 1,4 miljoonaan euroon, kun se oli 0,9 miljoonaa vuonna 2017. Valtaosa liikevaihdosta on "läpikulkuerää" eli juttu-, kuva- ja muita palkkioita, jotka tilitetään tekijäjäsenille. Voittoa osuuskunta teki 19 000 euroa. Tulosta paransi Googelta saatu 50 000 euron innovaatoraha.

Lähde: Mediakunta osk:n tilinpäätös

Suomenmaa muuttuu kuukausilehdeksi ja irtisanoo neljä työntekijää. Yt-neuvotteluiden myötä lisäksi neljän määräaikaisen työsuhteet päättyvät ja yksi työsuhde osa-aikaistetaan. Lehti luopuu omista valokuvaajista. Selvitimme, miten vaalitulos vaikuttaa puoluelehtiin: journalisti.fi

Journalistiliiton jäsenet ovat aiempaa tyytyväisempiä liiton toimintaan.

Maaliskuussa tehdyssä järjestökuvatutkimuksessa 72 prosenttia vastanneista eli hie-
man aiempaa useampi arvioi liiton toiminnan vastaavan odotuksiaan. Viisi prosenttia vastaajista kertoi odotustensa ylittyneen. Lähes puolet arvioi toiminnan myös kehittyneen aiempaa parempaan suuntaan.

Edelliseen vuonna 2017 toteutettuun tutkimukseen verrattuna muutokset ovat melko pieniä, mutta parannusta on tapahtunut liki kaikilla osa-alueilla. Jäsenen mielikuva liitosta on ylipäättään aiempaa positiivisempi.

Journalistiliiton palvelujohtaja **Simon Huldén** huomauttaa, että toiveet liittoa kohtaan ovat aiempaa monipuolisempia. Lähes kaikki liiton tehtävät edunvalvonnasta ammattietiikan vaalimiseen arvioidaan aiempaan tärkeyttä.

”Meiltä vaaditaan enemmän kuin aiemmin”, Huldén sanoo.

Vastausten perusteella neljä tärkeintä syytä kuulua liittoon ovat pressikortti, ansiosidonnainen työttömyysturva, liiton neuvottelemat työehtosopimukset ja avun saaminen ongelmatilanteissa.

”Olen tyytyväinen, miten minua vakituksessa työsuhteessa olevaa on kohdeltu ja miten olen saanut apua ja neuvoja ja miten pressikortti on mahdollistanut työavun. On hyvä, että on saanut tuntea kuuluvansa jonnekin”, yksi jäsenistä vastasi.

”Kun olen tarvinnut apua, kaikki on sujunut mainiosti. Riittävästi tietoa tulee ja pressikortti avaa ovet”, toinen kirjoitti.

Aiemmasta poiketen pressikortti nousi tutkimuksessa työttömyysturvaa tärkeämmäksi syyksi kuulua liittoon. Liiton uuden, sähköisen pressikortin on otanut käyttöön 43 prosenttia vastanneista.

JÄSENET PITIVÄT liiton tärkeimpänä palveluna laki- ja työehtoneuvontaa. Sen nimesi erittäin tärkeäksi 80 prosenttia ja melko tärkeäksi 16 prosenttia vastanneista.

”Työsuhdeneuvonta ja liiton juristin tuki luottamusmiehelle on ollut toimivaa ja nopeaa”, yksi vastaajista kertoi.

”Asiani oli vaikea ja selvittely kesti pitkään, mutta liiton juristi hoiti sen sitkeästi kunnolla loppuun”, toinen kertoi.

Kolmen kärjessä ovat lisäksi pressikortti ja vakuutukset. Hyvää palautetta tuli myös liiton koulutuksista, joita 83 prosenttia vastanneista pitää erittäin tai melko tärkeinä. Toiveita ja ehdotuksia uusiin koulutuksiin kertyi satoja.

”Journalistiliitto voisi ajaa enemmän vielä laadukkaan ja luotettavan median asiaa ja pyrkiä nostamaan alan arvostusta mediamaisemassa, joka on entistä sirpaloituneempi.”

”Usein olen myös yllättynyt iloisesti saamani täsmätiedon määrästä ja uusista näkökulmista sekä niistä kohtaamisista, joita koulutuksissa on ollut”, yksi vastaaja kirjoittaa.

LIITON LAAJEMMISTA tehtävistä jäsenet nostivat erittäin tärkeiksi jäsenen ansiotason turvaamisen sekä työajoista ja lomista sopimisen. Verrattuna vuoden 2017 tulokseen jäsenet arvioivat liiton tehtävistä aiempaa tärkeämmiksi myös alan arvostuksen nostamisen ja tasa-arvon edistämisen.

”Journalistiliitto voisi ajaa enemmän vielä laadukkaan ja luotettavan median asiaa ja pyrkiä nostamaan alan arvostusta mediamaisemassa, joka on entistä sirpaloituneempi”, eräs vastaajista toivoi.

Kun kyselyssä verrattiin vastaajien arvioita liiton onnistumisista tehtävissään suhteessa niiden tärkeyteen, parannettavaa löytyi muun muassa päätöksiä tekevien edunvalvonnassa ja itsensätyöllistäjien asian ajamisessa.

TUTKIMUKSESSA KYSYTTIIN myös mielipiteitä *Journalistista*, joka oli vastanneiden mukaan liiton viiden tärkeimmän jäsenedun joukossa. Sen sisältöihin oli erittäin tai melko tyytyväisiä 78 prosenttia vastaajista. 70 prosenttia antoi lehdelle kiitettävän tai hyvän arvostuksen. Eniten *Journalisti* miellyttää nuoria jäseniä, vähiten 50–59-vuotiaita.

Avovastauksissa lehden toivottiin käsittelevän mediakenttää nykyistä laajemmin sekä maantieteellisesti että eri ammatit huomioiden. Vastaajat halusivat lukea enemmän juttuja alan arjesta.

”*Journalistissa* minua kiusaa se, että esillä ovat usein samat ansioituneet tai muuten näkyvästi esillä olevat Helsingissä työskentelevät journalistit. – Mielestäni myös muut ammattiryhmät kuin toimittajat jäävät lehdessä turhan vähälle huomiolle”, eräs vastaaja kiteytti. ●

Järjestökuvatutkimukseen vastasi 2364 Journalistiliiton jäsentä eli 20,8 prosenttia jäsenistöstä.

... ”Kaikki pitkään talossa olleet mieltävät itsensä MTV:n uutisten työntekijöiksi. Moni ajattelee, että Mediahub oli vain välivaihe, ja nyt palataan takaisin ’kotiin’ – Maikkarin työntekijöiksi.”

Mediahubin luottamusmies Petteri Savolainen Mediahubin ja MTV:n yhdistymisestä Journalistin verkkouutisessa 24. toukokuuta

... **Päätoimittajan kansanedustajaehdokkuudesta** alkanut kuohunta päättyi Pohjalaisessa toimittaja **Nadia Paavolan** irtisanoutumiseen. Päätoimittaja **Toni Viljanmaa** jatkaa lomaansa 10.6. saakka. Talossa käydään keskusteluja työilmapiirin korjaamiseksi. Lue lisää: journalisti.fi

Journalistien tukirahaston perustajia edustavat Helsingin Sanomien päätoimittaja Kaius Niemi, Journalistiliiton puheenjohtaja Hanne Aho, A-lehtien Kaisa Ala-Laurila, Medialiiton toimitusjohtaja Jukka Holmberg, Keskisuomalaisen toimitusjohtaja Vesa-Pekka Kangaskorpi ja Jokesin varapuheenjohtaja Aapo Parviainen.

Uhkailtujen ja vainottujen journalistien tukirahasto laajenee

Marja Honkonen, teksti • Liisa Takala, kuva

Uusia tukijoita ilmoittautuu mukaan media-alan työnantajien ja työntekijöiden yhteiseen rahastoon.

Media-alan toimijoiden yhteinen, häirittyjen journalistien auttamiseen tarkoitettu rahasto kerää lisää perustajajäseniä. Rahaston julkistamisen jälkeen mukaan ovat lähtenyt Aller ja Turun Sanomat. Myös muiden yhtiöiden kanssa on käyty keskusteluja.

Mediatilat A-lehdet, Alma Media, Keskisuomalainen, Sanoma ja Yle kertoivat lauantaina 25. toukokuuta perustavansa tukirahaston yhdessä Journalistiliiton, Journalistisen kulttuurin edistämiskeskityksen Jokesin, Medialiiton, Aikakauslehtien liiton ja Sanomalehtien liiton kanssa.

Rahaston on määrä aloittaa varsinainen toimintansa juhannuksen jälkeen. Sen työtä ohjaamaan valitaan sitä ennen erillinen hoitokunta, joka määrittelee tarkemmat perusteet sille, mihin avustusta voi hakea, Jokesin asiamies **Anna Kähkönen** kertoo.

Jatkossa esimerkiksi freelancetoimittaja voisi hakea rahallista tukea oikeusapuun joutuessaan uhkailun, vainon tai muun häirinnän kohteeksi.

Rahasto perustettiin, koska uhkatilanteissa alan toimijoilta on puuttunut keinoja toimia nopeasti ja vastata yllättäviinkin ongelmiin.

"Uhkailu ja vainoaminen ovat suuria ongelmia sananvapaudelle", Journalistiliiton puheenjohtaja **Hanne Aho** sanoo.

Yksityiset tukijat voivat lahjoittaa rahastoon myöhemmin sen toiminnan käynnistyttyä. ●

LIITTO KITKISI NÄENNÄISYRITTÄJYYTTÄ LAKIMUUTOKSIN

Journalistiliitto vaatii lakimuutoksia, joilla kitkettäisiin työelämästä näennäisyrittäjäyys. Liiton mukaan palkkatyön ja yrittäjyyden väliin on syntynyt harmaa alue, jonne media-ala tehtäviä ulkoistetaan.

Näennäisyrittäjillä on usein vain yksi toimeksiantaja, joka kertoo kuinka paljon työstä sopii laskuttaa. Tämä saattaa esimerkiksi kieltäytyä hyväksymästä laskua, jossa olisi otettu huomioon työn sivukulut. Samaan aikaan toimeksiantaja voi rajoittaa palveluiden tarjoamista muille.

Liiton mukaan työntekijän määrittelemisen palkansaajaksi tai yrittäjäksi pitäisi olla laissa yksiselitteistä.

"Palkansaajan kaltaisessa asemassa työskentelevä on tulkittava työsuhteiseksi, ja yrittäjien toiminnan on voitava olla terveellä pohjalla", liiton valtuuston hyväksymässä julkilausumassa todetaan.

Marja Honkonen

OIKEUSTURVAN RAJAT ARVIOITAVA UUDELLEEN, EHDOTTAÄ VERKKOVIIHASELVITYS

Verkkoviihaa ruoutunut työryhmä ehdottaa Journalistiliitolle seitsemää jatkotoimenpidettä uhkailun kohteeksi joutuneiden jäsenten turvaksi. Työryhmän tekemässä selvityksessä kehoitetaan liittoa muun muassa arvioimaan uudelleen jäsenille tarjottavan oikeusturvan perusteita. Niiden tulisi tunnistaa entistä paremmin osaksi journalistien työtehtäviä esimerkiksi oman työn markkinointi sosiaalisessa mediassa.

Selvitys esittää muun muassa tukirahaston perustamista, vapaaehtoisten tukiryhmien perustamista, lisää neuvontaa ja yhteistyön tekemistä työnantajien sekä muiden saman ilmiön kanssa silmäkkinä olevien järjestöjen kanssa.

Journalistiliiton valtuusto hyväksyi työryhmän selvityksen 24. toukokuuta.

Marja Honkonen

JOURNALISTIN TOIMITUKSEN KOKOONPANO UUDISTUU

Journalistin toimituksen kokoonpano uudistuu kesän jälkeen. Toimitussihteeri **Manu Marttinen** jää syyskuun alusta alkaen noin vuoden kirjoitusvapaalle, jonka ajan häntä sijaistaa toimittaja **Marja Honkonen**. Lehti palkkaa myös määräaikaisen toimittajan. Haku

tehtävään päättyy perjantaina 7. kesäkuuta.

Toimittaja **Nina Erho** puolestaan siirtyy sijaitamaan Journalistiliiton koulutuspäällikköä **Nina Porraa**, joka jää syksyllä vuoden opintovapaalle. Erhon sijaiseksi tulee aiemminkin *Journalistissa*

työskennellyt **Manu Haapalainen**, joka työskentelee tällä hetkellä liiton tiedottajan sijaisena.

Journalistin verkkolehti on kesätauolla juhannuksesta heinäkuun loppuun. Seuraava printti-*Journalisti* ilmestyy 22. elokuuta.

Politiikan toimittajien työ muistuttaa scifiä, fantasiasia ja kauhua

Oli eduskuntavaalit. Saatiin tulos. Spekuloidiin hirveästi, millaisen hallitus-pohjan voisi muodostaa. Toimittajat julkaisivat listoja, listoja, lisää listoja ja perusteluja sille, miksi juuri nämä puolueet muodostavat hallituksen. Monet ennustukset menivät väärin. Ja kyllä, tunsin vahingon-iloa. Ähhää, metsään meni, olipa ajanhukkaa! Saa-toin sanoa jotain ivallista ääneenkin. Enkä ollut ainoa.

Sitten kävi niin kuin toisinaan käy. Mietin tarkemmin ja pilasin oman vahingoiloni. Siitä puhuminen, mitä ei koskaan tapahdu, on tärkeää journalismia. Se, mitä ei tapahdu, auttaa meitä ymmärtämään sen merkitystä, mitä tapahtuu.

KAIKKI politiikan toimittajat eivät ehkä ilahdu seuraavasta vertauksesta.

Politiikan toimittajien työ muistuttaa spekulatiivista fiktiota: scifiä, fantasiasia, kauhua. Niissä kaikissa esitetään vaihtoehtoisia todellisuuksia, jotka auttavat ymmärtämään omaa todellisuuttamme. *Game of Thrones* ei kerro vain lohikärmekestä, vaan myös siitä, mitä normaalit tunteet kuten pelko tai katkeruus saavat aikaan, jos niille annetaan rajaton leikkikenttä. *Handmaid's Tale* ei kerro vain taistelusta pahan mielikuvitusyhteiskunnan tyranniaa vastaan, vaan siitä, millaisia hirveyksiä ihan tavalliset ihmiset voivat hyväksyä, jos yhteiskunnallinen tilanne muuttuisi.

Spekulatiivinen fiktio kysyy "mitä jos...". Jos tämä yksityiskohta maailmassa olisikin eri tavalla, mikä kaikki muuttuisi? Muuttuisiko itse maailma ympärillämme toisenlaiseksi? Fantastinen fiktio näyttää todellisen uudessa valossa. Kertomalla asioista, joita ei tapahdu, saadaan näkyviin se, mitä todella tapahtuu.

HALLITUSSPEKULAATIO on samanlaista, joskin pientä ja vaatimatonta fantasiasia. Jos demarien tilalla näh-

däänkin persut, joilla on oma agendansa ja äänestäjäkunta miellyttävänä, mitkä ovat seuraukset? Se myös kutkuttaa meissä samoja hermoja kuin fantastinen – mitä jos noin olisi, mitä siitä seuraisi, miten itse reagoisin, miltä yhteiskuntamme näyttäisi?

Samalla tietysti on otettava riski, että suuri osa spekulatiosta, fantasiasta, ei toteudu. Spekulaation merkitys journalismissa voi kuitenkin tulevaisuudessa kasvaa. Vaalien kaltaisissa julkisissa spektaakkeleissa ihmisten on varsin helppoa tarkistaa itse, mitä tapahtui. Ei siihen väliin tarvita toimittajaa. Sen sijaan asiantuntevaa toimittajaa tarvitaan kuvailemaan, mitä muuta olisi voinut tapahtua.

IHMISLAJI RAKASTAA OIVALTAMISTA. Siksi spekulatiivinen fiktio on niin suosittua: saamme paljon nautintoa tunnistaessamme fantastisesta, kuvitellusta ympäristöstä jotain meille tuttua. Toimintalogiikan, ihmisen luonteen, yhteiskunnan rakenteen. Kun ihmisten luontainen innostus saadaan ohjattua sen pohtimiseen, millaisin ihantein ja tavoittein Suomea voitaisiin erilaisissa, mielikuvituksellisissakin tilanteissa johtaa, on saatu aikaan jotain sellaista, jota journalismin pitääkin tavoitella.

Tulevaisuuden journalismin suuri haaste on tunnistaa se, milloin spekulatio on hyödyllisintä. Vastaankin: silloin, kun sen tavoitteena ei ole olla oikeassa, vaan kuvata sitä, mitä voisi tapahtua. Jos tyydytään vain pyrkimykseen sanoa ensimmäisenä ääneen oikeiden puolueiden nimet, menetetään juuri se tärkein: kysymys "mitä jos...".

Hallitusspekulaatio on parhaimmillaan arjen fantasiasia, jossa kysytään juuri tätä. Spekulaatio auttaa arvioimaan sen merkitystä, mitä lopulta tapahtui. Se, että perustellen esitetty spekulatio hallituspohjasta meni metsään ei tee tuota spekulatiota tarpeettomaksi. Se olisi voinut tapahtua, ja kun mietimme, miksi se ei tapahtunut, ymmärrämme paremmin, mitä todella tapahtui. ●

Jouni Kemppainen, 55

- Maaseudun Tulevaisuuden päätoimittaja vuodesta 2016.
- Sitoutumattomana ehdokkaana europarlamenttivaaleissa keskustapuolueen riveissä.
- Työskenteli aiemmin Elinkeinoelämän keskusliiton johtajana ja noin 20 vuotta Ylessä, viimeksi uutispäätoimittajana.

Suosittelet kaikille päätoimittajille politiikkaan lähtemistä, Jouni Kemppainen

Maaseudun Tulevaisuuden päätoimittaja Jouni Kemppainen lähti eurovaaliehdokkaaksi, koska Juha Sipilä pyysi.

Manu Marttinen, teksti ● Juuso Westerlund, kuva

Sait vaaleissa vajaat 10 000 ääntä, mutta et tullut valituksi. Maaseudun Tulevaisuudella menee lukujen perusteella loistavasti. Olet siis parempi päätoimittaja kuin poliitikko.

Näin voi olla, mutta ehdokkaana oleminen oli kiinnostava ja jopa lupaava kokemus. Olen tyytyväinen äänimäärääni.

Aiot tuloksesta huolimatta jatkaa poliittista uraasi.

Sitä en ole ajatellut, mutta aion joka tapauksessa jatkaa metsänomistajien ja maakuntien puolustamista ja populistin vastustamista.

Ensi kerralla menet ehdolle vaaleissa vihreiden riveihin.

En sentään, mutta siltäkin suunnalta on ollut minua kohtaan kiinnostusta. Keväällä olin juontamassa vihreiden eduskuntavaalikampanjan maakunta-avausta Hartolassa. Olin siitä kovin otettu.

Kokemus vaaleissa oli niin mieluista, että suosittelet vaaleihin osallistumista muillekin päätoimittajille.

Miksi ei! Kokemus oli erittäin opettavainen. Jokaisen päätoimittajan pitää tietenkin omista lähtökohdistaan harkita asiaa, mutta periaatteessa kyllä.

On journalismille eduksi mitä enemmän toimittajat osallistuvat poliittiseen toimintaan.

Hyvä kysymys. Molemmilla on tehtävänsä, eikä kokemus poliittisesta toiminnasta haitaksi ole. En osaa sanoa mitään kategorista tästä asiasta. Jokaisen täytyy miettiä asiaa omalta kohdaltaan.

Halusit päästä mepiksi, koska heillä on paremmat palkat ja edut kuin toimittajalla.

Ei, enkä ole ottanut asiasta edes selvää, mutta varmaan heillä on ihan hyvät palkat. Koin, että minulla oli tällä työkokemuksella ja tässä elämäntilanteessa paljon sanottavaa ja annettavaa, ja siksi halusin lähteä ehdolle.

Pohjalaisessa kuohui päätoimittajan eduskuntavaaliehdokkuuden takia. MT:n toimitus ei tällaisista asioista nipota.

Minun nähdäkseni ei. Ehdokkuuteeni on suhtauduttu ymmärtäväisesti ja kannustavasti. Sitoutumaton ehdokkuus tietysti helpottaa asiaa, ja on myös tärkeää pysyä poissa toimituksesta vaalikampanjan ajan.

Pääministeri Juha Sipilä pyysi sinua ehdokkaaksi eurovaaleihin. Et kehdannut kieltäytyä pyynnöstä.

Olin lähinnä yllättynyt hänen soitostaan, koska olen sen verran kriittisesti suhtautunut Sipilään viime vuosien aikana.

Toimitus julkaisi vaalivapaasi aikana kriittisen jutun Sipilän johtamistyylistä. Sinun vahtivuorollasi tällaista ei olisi tapahtunut.

En osaa sanoa. Minua sijaistanut päätoimittaja teki sen, mikä hänen vastuulleen kuuluu eikä ryhdy hänen päätöksensä arvioimaan. Itse kirjoitin Sipilästä kriittisesti blogissani vaalikampanjan aikana.

Keskusta olisi menestynyt kevään vaaleissa paremmin, jos MT olisi tehnyt puolueesta myönteisempiä juttuja.

Me teemme kaikista puolueista sellaisia juttuja, jotka pitävät paikkaansa ja jotka heijastavat todellisuutta.

Et ole aito kepulainen, vaan olit vaaleissa sitoutumaton ehdokas. Jäsenyys keskustassa olisi sinullekin vähän liian paksua.

Sitoutumattomuus oli mielestäni luontevin ratkaisu jo työnikin puolesta.

Monet päätoimittajat ovat Suomessa jonkun puolueen äänenkannattajia, mutta eivät vain myönnä sitä julkisesti.

Voivat ollakin, mutta arvelen, etteivät kuitenkaan ole puolueiden äänenkannattajia, vaan ihan tavallisia kannattajia ja äänestäjiä.

Maaseudun Tulevaisuus on aivan täysin itsenäinen lehti, eikä sillä ole mitään erityisiä siteitä keskustaan.

Lehti on puoluepoliittisesti sitoutumaton, mutta maakunnallisuus yhdistää meidän lukijoita ja keskustan kannattajia. Meillä on kyllä paljon lukijoita muidenkin puolueiden kannattajissa.

Olet unohtanut kertoa keskustan poliitikoille, että lehti on sitoutumaton.

En ole unohtanut, mutta se on heille varmasti selvää muutenkin. En ainakaan ole huomannut, että asiassa olisi mitään epäselvää. ●

Näin käsikirjoituksesta syntyy esikoiskirja

Keväällä 2017 kustannustoimittaja Petra Maisonen avasi Tammen sähköpostista Satu Vasantolan käsikirjoituksen. Kirja valmistui vuodessa, mutta työ sen parissa jatkuu yhä.

Nina Erho, teksti • Johanna Sarajärvi, grafiikka

2015

- 1 Maaliskuu 2015 Satu Vasantola alkaa kirjoittaa käsikirjoitustaan.

Tammen kotimainen kaunokirjallisuus vastaanottaa vuosittain noin tuhat esikoiskirjan käsikirjoitusta.

Käsikirjoituksista noin 1% päättyy vuosittain julkaistavaksi.

2017

- 2 29.5.2017 Vasantola lähettää käsikirjoituksen Tammelle.

- 3 30.5.2017 •Kustannustoimittaja Petra Maisonen kertoo Vasantolalle, että käsikirjoitus kiinnostaa. •Maisonen odottaa usein kustannuspäällikön mielipidettä käsikirjoituksesta, mutta Vasantolan teksti on niin lupaava, että hän tarttuu heti toimeen.

Petra Maisonen on työskennellyt Tammessa kotimaisen kaunokirjallisuuden kustannustoimittajana 16 vuotta. Hänen toimittamiaan kirjoja on palkittu muun muassa Finlandia- ja Runeberg -palkinnolla.

- 4 7.6.2017 Maisonen ja kustannuspäällikkö Hannu Harju tapaavat Vasantolan Tammen tiloissa ja tarjoavat tälle kustannussopimusta.

- 5 22.6.2017 Kustannussopimus allekirjoitetaan.

- 6 Elokuu 2017 •Kevään 2018 kirjakatalogin tekeminen alkaa. Markkinointiin tarvitaan kirjan nimi, esittelyteksti, kansi ja kirjailijan kuva. Vasantolalla on jo valmiina kirjalle hyvä nimi *En palaa takaisin koskaan, luulen*. •Maisonen ja markkinointipäällikkö Timo Taussi pohtivat, millaiset kuvat Vasantolasta otetaan. He päätyvät freevalokuvaaja Otto Virtaseen ja He päätyvät freevalokuvaaja Otto Virtaseen ja kuvapankkiin ja kirjan kannen liepeeseen. •Tammen graafikko Markko Taina tilaa kirjan kannen graafikko ja kuvittaja Emmi Kyytsöseltä. •Maisonen kirjoittaa kirjan esittelytekstin yhdessä Vasantolan ja Tammen markkinointiosaston kanssa. Esittelytekstiä käytetään esimerkiksi katalogissa, verkkokaupoissa ja äänikirjapalveluissa.

2018

- 8 Tammikuu ja helmikuu 2018 •Vasantola lähettää käsikirjoituksen Maisoselle, joka tekee "viimeisen editoinnin". •Editoinnissa Maisonen tekee merkinnät printtiin lyijykynällä. Hän korjaa käsikirjoituksista monenlaista: kirjoitusvirheitä, kieltä, ehdottaa kohtausten ja kuvausten lisäämistä, tarkkailee näkökulmien yhtenäisyyttä ja sitä, että tapahtumat ja aikakaudet seuraavat loogisesti toisiaan, ehdottaa ~~karsintaa~~. Isohkon romaani-käsikirjoituksen editointiin menee pari viikkoa. Se on kustannustoimittajan työn työläin vaihe. Haaste on, että "kirjaan sukeltamista" vaativan editoinnin kanssa samaan aikaan tekeillä on monta muuta kirjaprosessia. Parhailleen Maisonen työskentelee reilun kymmenen kirjan kanssa. •Vasantola korjaa tekstiä editointien mukaan ja lähettää sen Maisoselle.

- 9 Maaliskuun alku 2018 •Maisonen vie Vasantolan korjaaman tekstin Wordin taittopohjaan ja merkitsee eri tekstityypit, kuten otsikot. Taiton tekee kuvan- ja tekstinvalmistusyritys Keski-Suomen Sivu. •Muutaman päivän kuluttua Maisonen saa taittovedoksen, jonka hän ja Vasantola lukevat huolellisesti. Sitten he käyvät molempien korjaukset läpi, mikä kestää tunteja. Maisonen syöttää korjaukset Keski-Suomen Sivun tekemään taittoon. •Maisonen laatii kirjan takakannen ja liepeiden tekstit ja lähettää ne graafikolle. Kansivedos tulee tarkastettavaksi taittofirmasta. •Kirja lähtee painoon.

- 10 5.4.2018 Satu Vasantola järjestää Päivälehdessä museossa kirjan julkkarit, joihin Maisonenkin osallistuu.

7

Syksy 2017

- Maisonen ja Vasantola tapaavat kaksi kertaa. Vasantola työstää tekstiään Maisosen vinkkien pohjalta. Tammella laaditaan kirjan markkinointisuunnitelmaa.
- Maisonen aloittaa työskentelyn kirjailijan kanssa usein kysymällä, mihin tämä pyrkii tekstillään. He miettivät yhdessä, miten teksti saavuttaisi parhaiten sen, mitä sillä tavoitellaan ja minkälaisien aiheiden, henkilöiden ja kerrontakeinojen kautta sen keskeinen teema valottuisi parhaiten lukijoille.
- Maisosen ehdotukset kirjailijalle ovat esimerkiksi tällaisia: Kirjoita joku toinen aikataso, voisiko henkilöitä vähentää, voisivatko takaumat olla preesensissä, voisiko henkilö X murhata Y:n, voisiko tarinaa kuljettaa useamman henkilön näkökulmasta. Henkilöiden toiminnan motiiveista on tärkeää saada lukijalle uskottavia.
- Vasantolan käsikirjoituksessa oli jo alussa kaikki henkilöt ja aikatasot, jotka ovat myös lopullisessa kirjassa.

"Kustannustoimittajan kanssa täytyy voida puhua ihan kaikesta. Editoidessa puhuimme esimerkiksi maidon noususta, cappuccinon historiasta ja orgasmin jälkeisistä hetkistä. Hyvä kusti antaa alussa väljiä ohjeita mutta muuttuu loppuvaiheessa pikku-tarkaksi nipoksi." – Satu Vasantola

"Sain Petralta hyviä ohjeita, en liian tarkkoja vaan sopivan yleisluontoisia, esimerkiksi tällaisia: kirjoita lisää nykyaikaa, kirjoita lisää työelämää, rinnasta vielä selvemmin näitä kahta hahmoa. Plus oudoin koko prosessin aikana saamani ohje: voisitko lisätä 50-luvulle perhesurman. Tietenkin lisäsin." – Satu Vasantola

"Jotkut kustannustoimittajat antavat seikkaperäistä palautetta sähköpostilla. Itse tykkään tavata, koska silloin voi keskustella. Tämä työ on vuorovaikutusta, ja kasvatusten näkemyksiään on helpompi perustella ja etsiä kompromisseja." – Petra Maisonen

Vuonna 2018 Tammen kotimaisesta kaunokirjallisuudesta ilmestyi 24 kirjaa.

11 10.4.2018

- Kirja ilmestyy
- Maisonen pitää tiiviisti yhteyttä Vasantolaan. Kriitikit puidaan yhdessä. Kirjallisuuskriitikko **Mervi Kantokorpi** arvioi kirjan toimittaja Vasantolan omaan lehteen *Helsingin Sanomiin*. Kirjasta otetaan jo huhtikuussa lisäpainos. Maisonen huolehtii ensimmäisen painoksen pikku virheiden korjaamisesta.
- Maisonen seuraa kirjan "elämää" mediaseurannasta, kuten sitä, missä Vasantola on kiertänyt puhumassa siitä. Hän myös auttaa kirjailijoita esimerkiksi osallistumalla esiintymisiin ja kirjoittamalla lausuntoja apurahahakemuksiin.

12 Toukokuu 2018

- Äänikirja ilmestyy **Mervi Takatalon** lukemana.
- Maisonen on aiemmin miettinyt Tammen äänikirjatuottajan kanssa, kuka kirjan lukisi. Valinnassa huomioidaan esimerkiksi se, mitä sukupuolta kirjan näkökulmahenkilöt ovat.

13 4.6.2018

Maisonen ja Vasantola tapaavat ja puhuvat ensimmäisen kerran Vasantolan uuden kirjan teemoista.

14 Lokakuu 2018

Turun kirjamesut ja Helsingin kirjamesut. Maisonen haastattelee Vasantolaa Helsingin kirjamesuilla.

"Luovan työnsä antaminen toisen käsiin vaatii erityistä luottamussuhdetta. Kirjailijan pitää tuntea, että kustannustoimittaja haluaa vilpittömästi hyvää, tekee parhaansa ja että hänellä on arvostelukykyä. Työskentely kirjan kanssa on herkkä prosessi." – Petra Maisonen

2019

15 Tammikuu 2019

Vasantola näyttää uuden käsikirjoituksensa tekstiä Maisoselle ensimmäisen kerran.

16 Helmikuu 2019

• Vasantola saa Tiilikivi-palkinnon.
• Kirjasta otetaan toinen lisäpainos.

17 Huhtikuu 2019

• Vasantola saa Kiitos kirjasta -palkinnon.
• Myös Maisonen osallistuu tilaisuuteen.

18 Marraskuu 2019

En palaa takaisin koskaan, luulen ilmestyy pokkarina.

TYÖSSÄ JAKSAMINEN

Toimittaja Aarno Malin löysi Tor-verkosta sivuston täynnä lasten kiduttamista. Hän kirjoitti aiheesta jutun ja päätyi traumaterapiaan. Journalistit joutuvat kohtaamaan mieltä järkyttävää materiaalia, mutta sen käsittelyyn on tarjolla vain vähän keinoja. ➔

Ilkka Pernu, teksti • Mikko Vähäniitty, kuvat • Heli Saarela, kuvankäsittely

Maaliskuun lopulla Keskusrikospoliisi kertoi paljastaneensa Suomessa poikkeuksellisen laajan ja julman pedofiiliringin. Maata järkyttäneen uutisen myötä *Suomen Kuvalehti* nosti sosiaalisessa mediassa uudestaan esiin viime kesäkuussa julkaisemansa laajan jutun *Sairaan ruma maailma*. Se kertoi Tor-verkossa levitetävästä lastenkidutismateriaalista.

Jutun kirjoittanut **Aarno Malin** twiittasi aiheesta: ”Järkyttävämpää asiaa ei ole. Tein juttua 1v8kk ja päädyin traumaterapiaan.”

42-VUOTIAAN AARNO MALININ tie kidutusfoorumeille ja *Suomen Kuvalehden* avustajaksi on polveileva. Kaikki alkoi 1990-luvun puolivälissä.

”Silloin minua alkoivat todella paljon kiinnostaa huumeet aihepiirinä”.

Malinin terveys oli alkanut reistailla ja hänellä oli selkärankareuman vuoksi kovia kipuja. Ensin hänelle määrättiin mielialalääkkeitä, myöhemmin omien sanojensa mukaan ”älyttömiä määriä kaikenlaisia lääkkeitä”, muun muassa opioideja ja bentsodiatsepiineja. Hän otti lääkkeitään selvää ja alkoi ymmärtää, miten veteen piirretty lääkkeen ja huumeen välinen raja on, ja kuinka yksioikoisesti ja puutteellisin tiedoin aineista kirjoitettiin.

”Löysin kiinnostavaa tietoa, jota ei mediassa ja julkisessa keskustelussa näkynyt lainkaan.”

Yksi tällaisista uutislöydöistä oli reilut 10 vuotta sitten markkinoille tullut Lyrica-niminen lääke, jota oli markkinoitu turvallisena kipulääkkeenä. Malin huomasi kuitenkin netin huumefoorumeilta, että jo pian sitä alettiin käyttää väärin.

Samoihin aikoihin hän oli päättänyt alkaa aktivoitua toimittajana. Hän oli työssä kokematon, ollut sanomalehti *Keskisuomalaisessa* työharjoittelussa. Yliopistossa hän oli opiskellut taloustiedettä ja kirjoittamista.

Hän sai myytyä Lyrica-lääkkeestä kertovan jutun *Suomen Kuvalehteen*. Vuonna 2014 hän löysi vielä isomman huumekauppaan liittyvän juttuaiheen: Anonymissa Tor-verkossa toimi Silkkitie-niminen kauppapaikka, jossa huumeita myytiin avoimesti.

Kun Malin oli perehtynyt Tor-verkon huumekauppaan, hän päätti katsoa, mitä muuta sieltä löytyisi. Youtubessa ihmiset kertoivat, kuinka pimeässä verkossa on esimerkiksi palkkamurhaajia ja ihmiskauppaa. Malin alkoi selvittää, oliko kauhutarinoissa perää, ja pian hän huomasi, että suurin osa oli pelkkiä urbaanilegendoja. Paitsi yksi.

”Löysin kokonaisen sivuston, joka oli perehtynyt lasten kiduttamiseen ja raiskaamiseen. Ajattelin etukäteen, että tämä on jotain niin järkyttävää, että sen, jos minkä, täytyy olla urbaani legenda. En voinut mitenkään valmistautua siihen. Olin järkyttynyt, mutta järjellä ajattelin, että ihmisten on saatava tietää tästä. Tätä ei voi

vaan lakaista maton alle.”

Malin koki, että hänellä on velvollisuus: jos minä en kirjoita tästä, kukaan ei kirjoita.

AARNO MALIN VAIKUTTA yhä järkyttyneeltä. Muistellessaan syksyä 2016 hän huokailee syvään ja pitää pitkiä taukoja. Hän muistaa edelleen päivän, jona hän meni sivustolle ensimmäisen kerran. Malin oli yksin kotona.

”Aloin selata kuvamateriaalia siinä toivossa, ettei se olisi niin pahaa. Mutta se oli pahempaa, mitä osasin kuvitella. Olin todella järkyttynyt, huohotin syvään. Rullailin sivuja alas ja siirryin seuraavalle sivulle. Puistelin päätä.”

Lopulta vastaan tuli niin järkyttävä kuva, että hänen oli pakko sulkea koko kone. Kun Malinin vaimo tuli jonkin ajan kuluttua kotiin, hän oli kauhuissaan siitä, millaisessa kunnossa Aarnon löysi.

Hän oli shokissa. Ja shokkitila jatkui.

”Olin kolme kuukautta sellaisessa kestojärkytyksen tilassa. Olin kuulemma koko ajan poissaoleva. Minulla

Aloin selata kuvamateriaalia siinä toivossa, ettei se olisi niin pahaa. Mutta se oli pahempaa, mitä osasin kuvitella. Olin todella järkyttynyt, huohotin syvään.

Toimittaja Aarno Malin

oli hirveä tarve puhua kaikesta, yksityiskohtaisista kuvista, mutta kukaan ei halunnut kuunnella. Pian oltiin selaisessa tilanteessa, että kaiket päivät sukelsin syvemmälle ja minulla oli hirveä tarve puhua, mutta kukaan ei halunnut kuulla.”

Kahden kuukauden kuluttua Malin ei enää kestänyt: hän soitti auttavaan puhelimeen. Siellä sanottiin, että hänen pitäisi varata aika lääkärille. Lääkäri oli ensimmäinen, joka oikeasti kuunteli rauhallisesti. Hän neuvoi Malinin kahden psykiatrisen lääkärin puheille. Hekään eivät Malinin mukaan osanneet auttaa.

”Istuttiin huoneessa kolmistaan hiljaa pitkään.”

Arki sujui, mutta kun Malin otti alkoholia, Tor-verkon kauheet alkoivat vyöryä päälle. Ja aina aamuisin, kun hän heräsi, hän muisti lasten kiduttamiseen keskittyneen sivuston ja kuvitteli nähneensä painajaista. Sitten hän tajusi, että ei, ei se ollut painajaista.

”Joka aamu toivoin, että se olisi ollut vain unta.”

Jutun ilmestyminen venyi, ja Malin koki, että hänen on seurattava aihetta jutun julkaisuun asti.

SUOMESSA ON MONIA TOIMITTAJIA, jotka joutuvat kohtaamaan työssään väkivaltaista ja traumatisoivaa materiaalia – esimerkiksi suuronnettomuuksista raportoivat uutistoimittajat, sota-alueella työskentelevät valokuvaajat ja kuvatoimittajat. Heillä on tutkimusten mukaan kohonnut riski kärsiä post-traumaattisesta stressihäiriöstä.

Westminsterin yliopiston tutkimuksen perusteella jo uutistytööhön liittyvien väkivaltavideoiden katsominen nostaa toimittajilla riskiä. Yksi syy on se, että toimittajia ei juurikaan kouluteta kohtaamaan traumatisoivaa materiaalia. Kouluampumistapausten jälkeen Suomessa on kehitetty pääasiassa sitä, miten journalistien tulisi kohdata shokissa olevia ja traumatisoituneita ihmisiä, mutta toimittajien omasta hyvinvoinnista on keskusteltu vähemmän.

Säännöllisesti traumatisoivaa sisältöä käsittelee pääasiassa yksi ammattiryhmä: rikos- ja oikeustoimittajat. *Helsingin Sanomissa* työskentelevä **Susanna Reinboth** sanoo joutuvansa katsomaan rankkaa materiaalia usein. Ei kuitenkaan lainkaan niin paljon kuin ennen.

”Pahimmat ajat olivat ennen vuotta 1999. Silloin tuli voimaan nykyinen julkisuuslaki, joka teki uhrien kuvat lähtökohtaisesti salaisiksi. Sitä ennen kaikki olivat julkisia ja esitutkimamateriaaleissa näki raakoja kuvia paljon.”

Silloin ne saattoivat tulla jopa uniin. Reinboth teki

1990-luvun puolivälissä selvitystä parisuhdeväkivallasta ja kävi läpi valtavasti oikeuden päätöksiä ja esitutkimamateriaalia.

”Silloin näin tosi lyhyessä ajassa todella hurjan näköisiä kuvia. Ne tulivat yöllä uneen ja näin painajaisia. Muuten olen selvinnyt aika vähällä.”

Reinboth sanoo pystyvän etäännyttämään työn itsestään.

”Minulla itselläni on hyvin vahva filosofia, että minun täytyy katsoa aineistoa kliinisesti, vaikka se olisi kuinka tunteita herättävää. Oikeudenkäyttöön liittyy tärkeitä periaatteita, kuten syyttömyysoletus. En saa mennä mukaan lietsomaan hysteriaa. Katson, että minulla on velvollisuus kertoa asioista rauhallisesti ja asiallisesti.”

POLIISIT JA PELASTUSHENKILÖKUNTA joutuvat kohtaamaan työssään järkyttäviä tilanteita harva se päivä. Väkivaltaan ei ikinä turru eikä sitä odotetakaan.

”Poliisi saa järkyttyä. Ja pitäisikin hieman järkyttyä, sillä se vasta on huono asia, jos väkivalta ei järkytä. Toimintaan on silti kyettävä”, sanoo rikoskomisario **Jan Aarnisalo**. Hän on työskennellyt Keskusrikospoliisin henkikirikostutkintalinjalla yli 10 vuotta.

Hänen mukaansa yhtenä keskeisenä työkaluna on tilanteiden ennakointi. Ikinä ei tiedä, mitä työtehtävä tuo tullessaan, mutta aina voi varautua. Kokemus ja koulutus suojelevat mieltä ennakolta. Siitäkin huolimatta poliisi joutuu työssään kohtaamaan ”myötätunto-stressiä”, mutta sen ei saa antaa mennä liiaksi ihon alle.

”Empatiaa tarvitaan, mutta uhrin, esimerkiksi kidutetun asemaan ei pidä liiaksi samaistua. Poliisi ei voi valikoida työtä.”

Toiset työtehtävät järkyttävät enemmän kuin toiset. Kaikkein pahinta on lapsiin kohdistuva väkivalta. KRP:ssä on selkeä toimintamalli, miten työyhteisö toimii tällaisissa riskitilanteissa. Perusterveydenhuolto tekee jatkuvasti psykologista arviointia, mutta sen lisäksi tiimi keskustelee ja purkaa asioita päivittäin. Toisinaan koulutetut ohjaajat vetävät debriefing-keskusteluja traumasstressin jälkeen. Kaikkein tärkein on sellainen esimies, joka jatkuvasti tarkkailee alaisten työn kuormittavuutta.

Susanna Reinbothin mukaan toimituksissa työnohjaukseen ei ole kiinnitetty huomiota. Tilanteet, joissa on järjestetty debriefingiä, ovat liittyneet kouluampumisiin ja muihin isoihin kriisitapahtumiin.

”Jännää, että tähän puoleen, jossa tietty ryhmä toimittajia näkee hurjaa aineistoa koko ajan, ei

Vaikka kuva- ja videomateriaali on hirveää, vielä shokeeraavampaa on ajatus siitä, että kaikki sadistiset pedofiilit ovat Tor-verkon avulla löytäneet toisensa.

Toimittaja Aarno Malin

ole hirveästi kiinnitetty huomiota.”

Reinboth ei pura traumaattisia työtehtäviä oman toimituksen väen kanssa, vaan eri toimituksissa olevien muiden oikeustoimittajien kanssa, koska he yleensä seuraavat samoja tapauksia. Kollegoiden kesken voi myös heittää hurttia huumoria.

Nykyään oikeustoimittajan työssä stressaavinta ei hänen mukaansa ole väkivaltamateriaali, vaan ammattikuntaan kohdistuvat hyökkäykset.

”Toimittajavihamielisyys on kuormittavaa. Esimerkiksi Aarnio-jutun alkuvaiheessa paskamyrsky oli valtava – ja siihen sain työnohjausta.”

KEVÄÄLLÄ 2018 *Suomen Kuvalehti* ei ollut vielä julkaissut Aarno Malinin juttua, ja hän alkoi nähdä painajaisia. Ne olivat aina samankaltaisia: hän on vangittuna taloon, ja hän tietää, ettei tule koskaan pääsemään sieltä pois.

Samaan aikaan Malinin elämässä oli tapahtumassa iso muutos: hän odotti vaimonsa kanssa esikoislasta. Lapsiperhepsykologi ohjasi Malinin traumaterapeutille. Psykologin pelkona oli, että vauva voisi nostaa aiempia ikäviä ajatuksia ja tunteita pintaan.

”Kun traumaterapeutti kuuli, mistä on kyse, hän oli järkytyksestä sekaisin. En voinut kertoa mitään yksityiskohtia. Tuntuu, että sen jälkeen traumaterapeutti tarvitsi itse traumaterapiaa.”

Malin kävi terapeutilla vielä uudestaan.

”Toisella kerralla tuntui, että se jotenkin auttoi otamaan etäisyyttä aiheeseen. Mutta kolmannella kerralla jo tuntui, että homma ei etene. Päätin, että antaa olla.”

Malin ajatteli, että aika varmasti parantaa haavat. Ja aika on parantanut.

”Päivisin elän normaalia arkea, jutut tulevat harvemmin mieleen eivätkä ne enää saa otteeseensa.”

Yksi vaikutus on jäänyt: Malinin maailmankuva muuttui synkemmäksi.

THE DART CENTER for Journalism and Trauma ylläpitää tietopankkia journalistille, jotka joutuvat työssään käsittelemään traumoja, kriisejä, konflikteja ja tragedioita. Sivustolla on työkaluja, joiden avulla toimittajat voivat työstää esimerkiksi raakaa materiaalia.

MITEN KÄSITELLÄ TRAUMATISOIVAA AINEISTOA

1. Jos tiedät, että aineisto on raakaa, pysähdy hetkesi. Älä mene ”autopilotilla” eteenpäin.
2. Tee yksinkertainen rituaali, jolla saat etäisyyttä tulevaan aineistoon. Voit hengittää muutaman kerran keskittyneesti ja tietoisesti syvään. Voit esimerkiksi kuvitella itsesi ja näytön välille luodinkestävän lasin.
3. Mieti, mitä materiaalia sinun on pakko katsoa. Voitko rajata jo etukäteen aineistoa pois?
4. Säädä tietokonetta: pienennä katseluikkunaa ja siirrä se näytön laitaan niin, että se ei vie kaikkea huomiota. Laske äänenvoimakkuutta tai ota ääni kokonaan pois. Muuta näytön värit mustavalkoiseksi.
5. Tee muistiinpanoja niin ettei sinun tarvitse välttämättä palata raakaan kuvaan tai videoon. Voit peittää osan näytöstä vaikkapa pahvilla niin että voit siirtää osan videoruudusta sen taakse. Katso vain se, mikä on välttämätöntä.
6. Älä altista muita väkivaltamateriaalille ilman varoitusta. He eivät välttämättä ole ”suojautuneet”. Pane viestiotsikkoon sisältövaroitusta.
7. Pidä taukoja. Syö ja juo säännöllisesti. Älä päästä kehoa ja mieltä ylivilittyneeseen tilaan. Tee hengitysharjoituksia ja ”maadoitustekniikoita”, joiden avulla irtaudut materiaalista. Laske numeroita takaperin tai muistele minkä väriset sukat sinulla on jalassasi.
8. Tarkkailee omaa tilaasi.
9. Työn päätyttyä yritä irtautua aineistosta. Tee välittömästi jotain muuta. Joillain ammattilaisilla on tietokoneen työpöydällä kansio, jossa on kuvia koiranpennuista ja muista iloa tuottavista asioista. Niiden katselu vaikuttaa muistiin ja pienentää traumariskiä. Yksi keino on pelata välittömästi hetken aikaa jotain ei-väkivaltaista peliä, kuten Tetristä.

Lähde: The Dart Center for Journalism and Trauma

"Päivisin elän normaalia arkea, jutut tulevat harvemmin mieleen eivätkä ne enää saa otteeseensa", sanoo Aarno Malin.

Pyydän Malinia tutustumaan Dart Centerin tarjoamiin toimintaohjeisiin. Kokeeko hän, että niistä olisi voinut olla hyötyä, kun hän oli aloittamassa rankkaa juttuprojektia?

Malin vastaa seuraavana päivänä. Hän on skeptinen.

"Teksti lähtee siitä oletuksesta, että toimittajalla on työpaikka ja työyhteisö. Mulla ei ole kumpaakaan."

Kela myönsi hänelle viitisen vuotta sitten työkyvyttömyyseläkkeen, jota hän oli hakenut selkärankareuman aiheuttamien kipujen takia.

"En ikinä tiedä, missä kunnossa olen seuraavana päivänä. Kaikki päivät rytmittyvät sen mukaan, mitä oireita ja vaivoja milloinkin on, ja vietän todella paljon aikaa kotona. Niinpä minulla ei ole tarkkaa rajaa edes sen suhteen, mikä on työaikaa ja mikä ei, vaan teen töitä silloin, kun terveydentilan puolesta ja muutenkin tulee sopiva hetki."

On toinenkin syy, miksi Malin ei usko, että konkreettista suojautumiskeinoista olisi ollut hyötyä. Nimittäin pahinta ei ollut materiaalin visuaalinen raakuus, vaan ajatusmaailma sen taustalla: on olemassa oikeasti pahoja ihmisiä.

Aiemmin julmaa materiaalia kohdatessaan häntä on suojellut se, että hän on yrittänyt ymmärtää pahanteki-

jää. Esimerkiksi jihadistien propagandavideoiden väkivallan aiheuttaman järkytyksen hän sai aisoihin asettamalla näiden nahkoihin.

"Hehän ovat omasta mielestään oikealla asialla, heitä odottaa paratiisi. Tästä näkövinkkelistä heidän tekojaan on helppo ymmärtää, vaikka ne hirveitä ovatkin."

Samaa metodia hän yritti myös *Suomen Kuvalehden* juttua tehdessään, mutta ajautui umpikujaan.

"Hurtcore-ihmiset eivät kuvittele tekevänsä oikein, vaan päinvastoin, he tietävät tekevänsä äärimmäisen väärin, ja tekevät niin juuri siksi. En pysty ymmärtämään, miten ihmisellä voi olla niin voimakas halu tehdä pahaa. Jos yritän ymmärtää sitä, tunnen olevani kuin suljetussa huoneessa, jossa ei ole ovia eikä ikkunoita, ja ajatukseni alkavat mennä ihan solmuun."

Raa'at videot ja kuvat voi siivota ruudulta, mutta mielestä on mahdoton saada ajatusta, että maailmassa on ihmisiä, jotka jakavat toisilleen vinkkejä, miten lapsen voi kaapata.

"Vaikka kuva- ja videomateriaali on hirveää, vielä shokeeraavampaa on ajatus siitä, että kaikki sadistiset pedofiilit ovat Tor-verkon avulla löytäneet toisensa. Siellä he auttavat toisiaan ja lietsovat keskinäistä hulluuttaan. Se on ajatuksena sellainen, että huh huh." ●

Haaga-Helia perusti koulutuksen maahanmuuttaja-journalisteille: "Tämä juttu on niin makea, että perjantaisin on meidän karkkipäivä"

Nina Erho, teksti • Liisa Huima, kuva

On toukokuinen perjantai-ilta, mutta Haaga-Helian neljänten kerroksen kokoontuvista opiskelijoista näkee, että he haluavat olla juuri täällä. Kun valokuvauksen opettaja **Päivi Peltonen** kertoo suomalaisen kuvajournalismin etiikasta, tarkentavista kysymyksistä ja peilattavaksi kerrotuista kokemuksista ei ole tulla loppua.

Tunti kuuluu Haaga-Heliassa maaliskuussa alkaneeseen maahanmuuttajataustaisten journalistien koulutukseen, joka on ensimmäinen lajissaan. Koulutus on osa-aikainen ja kestää vuoden.

Opiskelijavalinnassa painotettiin journalistista osaamista ja kohtuullista suomen kielen taitoa, koska niitä on mahdotonta opettaa näin lyhyessä ajassa, sanoo koulutusohjelman johtaja **Anne Leppäjärvi**.

"Sen sijaan voimme tukea opiskelijoiden työllistymistä käyttäen suomalaisen median tuntemusta ja verkostoja, joita meillä on tavallisen toimittajakoulutuksen ansiosta."

Hakijoita koulutukseen oli 35. Valituksi tuli 14 opiskelijaa, jotka ovat kotoisin 12 eri maasta. Opiskelijoiden Suomeen tulon syyt vaihtelevat, mutta niitä ei valinnassa kysytty. Koulutuksen kieli on suomi – sekä Haaga-Helian että opiskelijoiden omasta halusta.

SERCAN ALKAN OPISKELI Turkissa journalistiksi ja teki siellä toimittajan ja valokuvaajan töitä. Suomessa hän on ottanut muoto- ja kuvituskuvia, mutta toivoo työllistyvänsä kuvajournalistiksi.

"Tämä koulutus on minulle todella tärkeä, koska journalismi on alkuperäinen työni, ja haluaisin tehdä sitä myös Suomessa", Alkan sanoo.

Martha Workenh työskenteli Etiopiassa urheilutoimittajana. Suomessa hän on tehnyt töitä lähihoitajana mutta opiskellut myös digimediää ja ylläpitänyt Facebookissa omaa urheilukanavaa amharan kielellä.

"Sillä on paljon seuraajia, mutta palkkaa ei saa. Muutin Turusta Helsinkiin käymään tätä koulua. Uskon, että se avaa ovia suomalaiseen mediaan."

Thierry Mbabane työskenteli Ruandassa radiotoimittajana Voice of Africassa. Suomessa hän on työskennellyt järjestöjen ylläpitämälle Radio Robin Hoodille, mutta haluaisi lisäksi tehdä esimerkiksi dokumentteja.

Työpaikat toimituksissa ovat täysin suomenkielisillekin journalisteille tiukassa, joten Haaga-Helia on laatinut koulutuksen tavoitteet jalat maassa. Tarkoitus on tarjota taitoja, joiden avulla opiskelijoiden mahdollisuudet käyttää ammattitaitoaan Suomessa paranevat.

Niihin kuuluvat täkäläisen ammattietiikan, mediamaiseman ja työtapojen tuntemus sekä käsitys omasta erityisosaamisesta ja siitä, miten ja mihin sitä kannattaisi suomalaisessa mediassa tarjota.

Osalla opiskelijoista on yritysideoita. Esimerkiksi pitkän ja monipuolisen toimittajanuran Kreikassa tehnyt **Tasos Loukas** suunnittelee monikulttuurisen verkko-tv-kanavan perustamista.

KOULUTUKSEN KESKIVAIHEILLA opiskelijat työ-

kentelevät kymmenen päivää toimituksissa. Yhteistyökumppaneita ovat *Helsingin Sanomat*, Ylen Perjantai ja Metropoli, *Image* ja *Apu* sekä *Iltalehti*.

Kuhunkin toimitukseen sijoittuu kaksi tai kolme opiskelijaa, jotka työskentelevät yhdessä median kahden oman journalistin kanssa.

"Tiimityössä kaikki voivat käyttää vahvuuksiaan. Opiskelijoiden vahvuus ei ole suomeksi kirjoittaminen, mutta heillä voi olla kiinnostavia kontakteja tai he voivat osata kieliä, joita toimituksissa ei puhuta", Anne Leppäjärvi sanoo.

"Toimitusjaksot suunnitellaan etukäteen hyvin, jotta tyhjäkäyntiä ei mene aikaa. Niiden ja koko koulutuksen keskeinen ajatus on tuottaa oikeaa, yleisölle julkaistavaa journalismia, jota Suomeen ei ilman näitä ihmisiä syntyisi."

Samansuuntaisia ajatuksia on opiskelijoilla itsellään.

"Haluan tuoda suomalaiseen keskusteluun maahanmuuttajien näkökulmaa. On tärkeää, että esimerkiksi maahanmuuttajanaiset saisivat ääntään kuuluviin enemmän", sanoo etioopialaistaustainen toimittaja ja opiskelija **Seblewongel Tariku**.

TOIMITUSJAKSOLLA OPISKELIJAT saavat kokemusta suomalaisesta mediatyöpaikasta. Koulutuksen lopussa he tekevät itsenäisen journalistisen projektin, jonka suunnittelussa ja myymisessä opettajat ovat tukena.

Opiskelijoiden mielestä koulutuksessa ovat parasta paitsi uudet askeleet kohti unel-

Koska koulutukseen osallistuu journalismin eri alojen osaajia, opiskelijat voivat vaihtaa ammatillisia vinkkejä myös keskenään. Kameroiden saloihin perehtymässä Yilin Lee-Setälä, Tasos Loukas, Nasim Alshadaided, Thierry Mbabane ja Rasoul Khorram.

”Tämä koulutus on minulle todella tärkeä, koska journalismi on alkuperäinen työni, ja haluaisin tehdä sitä myös Suomessa.

Sercan Alkan, journalisti ja opiskelija

mien ammattia myös yhteisöllisyys.

”Koska kaikilla on maahanmuuttajatausta, meillä on samanlaisia kokemuksia”, sanoo Taiwanista kotoisin oleva **Yilin Lee-Setälä**.

Hän innostui journalismista Suomessa, ja on tehnyt mandariinikiinan- ja englanninkielistä radio-ohjelmaa muun muassa Helsingin Lähiradioon sekä kansainvälisiä projekteja Lyhty ry:n Radio Valon kanssa.

Sercan Alkan arvostaa mahdollisuutta vaihtaa ammatillisia vinkkejä toisilla journalismin aloilla työskennelleiden kanssa.

Moskovassa journalismia opiskellut **Katya Hiltunen** toivoo kurssilaisten kohtaamisista syntyvän uusia ideoita käyttäen journalistista

osaamista. Häntä itseään kiinnostavat erityisesti kaksikielisten lasten asiat.

Koska Haaga-Heliassa ei ennakoon tiedetty, miten tiivis aikataulu olisi opiskelijoille käytännössä mahdollinen, lähiopetuksen tuntimäärät suunniteltiin varovaisiksi. Moni opiskelijoista toivoo, että opetusta olisi joka perjantaista kokoontumista ja muutamaa intensiivijaksoa enemmän.

”Kun neljätoista eri maista kotoisin olevaa journalistia kokoontuu, siinä on jotain kaunista”, Martha Workenh sanoo.

”Tämä juttu on niin makea, että perjantaisin on meidän karkkipäivä”, sanoo Yilin Lee-Setälä. ●

FREELANCERIN ASEMA

Yle käyttää ohjelmahankinnoissaan paljon rahaa ja valtaa. Freejournalisteille, ohjaajille ja muille sisällöntuottajille yhtiö näyttäytyy joskus kyykyttävänä jättiläisenä. 24 tekijää kertoi Journalistille kokemuksistaan Ylen hankintakoneiston rattaissa. ➔

Outi Salovaara, teksti • Tuomas Kärkkäinen, kuvitus

Taiteilija ja ohjaaja **Mox Mäkelä** sai marraskuussa 2016 viestin Yle Draaman päälliköltä. ”Toivon sinulle pikaista toipumista ja vilpittömästi voin sanoa, että jos tulevaisuudessa projekteissasi koet, että Yle Draama voisi olla oikea paikka toteuttaa hanke, olet tervetullut tarjoamaan meille ideoitasi.”

Päällikkö pahoitteli Mäkelän työuupumusta. Mäkelästä viesti oli irvokas, sillä hän koki, että loppuunpalaminen johtui Ylen toiminnasta. Hänen mukaansa Ylen draamatuotanto lukuisine esimiehin jatkui ja pallotteli lähes kaksi vuotta sitä, lähteäkö viemään eteenpäin Mäkelän monimedia-hanketta.

Koko lähes kaksivuotisen prosessin ajan Mäkelä muokkasi käsikirjoitusta tuottajan toiveiden mukaisesti omalla kustannuksellaan ja työsti lukuisia teemaan liittyviä lyhytelokuvia.

”Pitkän ajan kuluttua sain lopullisen vastauksen, joka oli ehdottoman kielteinen”, sanoo Mäkelä.

”Draaman tuottaja tarjosi minulle kupillisen kahvia Ylen ultramodernista espressokoneesta. Metallikuorinen kahvikapseli jäi ainoaksi palkkiokseni tuosta keisistä.”

Mäkelällä ei ollut Ylen kanssa kirjallista tuotantosopimusta, eikä Yle maksanut hänelle kehitystyöstä. Omien sanojensa mukaan hän jatkoi edistämässä hanketta, koska Ylen tuottaja suhtautui siihen erittäin myönteisesti ja koska teokselle oli vaikea löytää vaihtoehtoja tuotanto- ja esitysväylää.

Päällikön mukaan hanke kaatui siihen, että teokselle ei Yleltä löytynyt sekä taiteilijalle että Ylelle sopintaa julkaisukanavaa.

YLEN OSTOT kotimaisilta tuotantoyhtiöiltä ovat noin 30 miljoonaa euroa vuodessa. Lisäksi yhtiö maksaa journalistille, kääntäjille, näyttelijöille ja muille freelancereille palkkioita noin 13 miljoonaa euroa. Yle ostaa sisältöjä myös oman toimintansa tai yhtiön kautta laskuttavilta journalisti- ja muilta freelancereilta. Nämä palkkiot Yle tilastoi ohjelmatoiminnan muut kulut -könttäsuumaan, eikä niiden määrästä ole tietoa.

Kotimaisissa tuotantoyhtiöostoksissa valtaa on erityisesti **Ville Vilénin** johtamalla Luovat sisällöt

-yksiköllä. Luovien sisältöjen tuotantoyhtiöostot olivat 2018 noin 26 miljoonaa euroa, ja loput nelisen miljoonaa euroa käytti Svenska Yle.

Monia ohjelmamuotoja kuten dokumentteja tai kuunnelmia esittää Suomessa käytännössä vain Yle. Haastavampien taide-elokuvien tekeminen ilman Yleä on usein liki mahdotonta, sillä esimerkiksi Suomen elokuvasäätiö SES ei yleensä anna rahoitusta ilman Ylen mukanaoloa. Monelle elokuvantekijälle tai sähköisen puolen freejournalistille Yle on ainoa toimeentulon lähde ja tapa saada töitään läpi.

Suuri valta tuo suuren vastuun. Ei ole samantekevää, miten valtionyhtiö kohtelee sisällöntekijöitä. *Journalisti* tavoitti tätä juttua varten 24 Ylelle juttuja ja teoksia tehnyttä ja tarjonnutta journalistia, ohjaajaa ja näyttelijää, joista osa esitti vakavaa kritiikkiä Yleä kohtaan. Heidän mielestään Ylen pelisäännöt eivät ole niin avoimet, läpinäkyvät ja oikeudenmukaiset kuin julkisen palvelun yhtiöltä voisi odottaa.

Mox Mäkelä puhuu poikkeuksellisesti omalla nimellään. Suurin osa uskaltaa puhua vain nimettömänä, koska ei halua vaarantaa työmahdollisuksiaan. Mäkelä on tehnyt monitaiteellisia teoksia yli 40 vuotta. Hänen teoksiaan on Kansallislisgalleriassa ja Porin taidemuseossa, ja hänen elokuviaan esitetään jatkuvasti festivaaleilla ympäri maailmaa. Ylelle Mäkelä on aiemmin tehnyt muun muassa kuunnelmia ja elokuvia.

Journalistin haastattelut antoivat Ylen tilanteesta samanlaisen kuvan kuin opetus- ja kulttuuriministeriön 2018 **Jaana Paanetojalla** teettämä laaja selvitys, jossa sivuttiin myös Yleä. Selvityksen mukaan esimerkiksi *erilaisen Ylen henkilöstön kanssa tapahtuvan asioinnin yhteydessä kerrottiin koetun epäasiallisuutta*.

Lisäksi Ylen päätöksenteko koettiin epätasa-arvoiseksi ja kohtuuttomaksi, sillä etenkin elokuva-tuotannossa vain muutama Ylen vakituinen työntekijä päättää rahoituksesta ja jopa tekijöiden uran etenemisestä.

Journalistin haastatteluissa ongelmat liittyvät Ylen esimiesportaaseen. Jotkut esimiehistä, esimerkiksi Yle draaman tuottaja **Sari Volanen** ja radion tilaaja **Saila Mattila**, saivat kiitosta tekijöiden kunnioittamisesta ja selkeistä pelisäännöistä. Jotkut sisällöntekijät olivat hyvin tyytyväisiä Yleen.

Tajusimme, ettei tuottaja olekaan kuollut, kun löysimme hänet kapakasta.

"Minulla on Ylestä paljon hyviä kokemuksia. Työssä on tietenkin joutunut vuosien varrella joskus orientoitumaan siihen, että kaikki ideat eivät mene läpi. Mutta se kuuluu mielestäni työn luonteeseen", sanoo freetoimittaja **Tiina Harpf**.

Tuotantoyhtiöiden edunvalvontajärjestön APFI:n toiminnanjohtajana kesällä 2018 aloittanut **Teemu Kalliala** sanoo, että ei ole saanut kentältä ainuttakaan yhteydenottoa Yle-ongelmiin liittyen.

Hän uskoo mahdollisten ongelmien johtuvan Ylen suuruudesta.

"En usko, että Ylessä kukaan esimerkiksi tahallaan haluaa pallotella yksittäistä ihmistä."

YLEN PAHIMPIA ongelmia on *Journalistin* haastateltavien mukaan kryptinen organisaatio, josta ideaa tarjoavan voi olla mahdotonta löytää oikea ihminen, jolla olisi sekä rahaa että päätösvaltaa. Ville Vilén selvittää, että Luovissa sisällöissä on toistakymmentä tilaajaa eri genreille. Tittelistään huolimatta he eivät kuitenkaan itse tilaa mitään, vaan esittelevät hankintaehdotukset neljälle päällikölle. Päällikkötkään eivät tee tilauspäättöstä, vaan lopullisen hankintapäätöksen tekevät Vilén ja Julkaisut-yksikön johtaja **Ismo Silvo**. Tilaaajien ja päällikköiden ohella hankintaprosessiin voi osallistua myös esimerkiksi tuottajia.

Päällikköhetkeikkö on yksi syy joskus jopa vuosiksi venyvään ohjelmaideoiden pompotteluun. Televisiolle töitä tekevä freetoimittaja koki tämän muutama vuosi sitten.

"Meillä oli valmiina harvinaista materiaalia tarjoamaamme televisio-ohjelmaa varten. Kaikki Ylellä olivat sitä mieltä, että idea oli hyvä. Ideaa palloteltiin edestakaisin monta vuotta, vastuuväki vaihtui, ihmisiä ei saanut kiinni. Emme voineet ymmärtää, että miten voi olla olemassa tuottaja, joka ei vastaa kuukausiin puhelimeen, sähköpostiin tai viesteihin. Tajusimme, ettei tuottaja olekaan kuollut, kun löysimme hänet kapakasta", freetoimittaja sanoo.

Toinen Ylelle vuosikymmenet töitä tehnyt freetoimittaja sanoo tilanteen käyneen vaikeaksi 2000-luvulla Ylen alituisten organisaatiouudistusten ja suuren esimiesportaan vuoksi.

"Laskin kerran, että yläpuolellani oli kuusi pomoa, ylimpänä toimitusjohtaja. Tällaista ei ollut ennen. Nyt on kaikenlaista tirehtööriä, joilla ei kuitenkaan ole valtaa, kun heillä ei ole rahaa."

RADIO- JA TV-FREELANCEREIDEN ammattiosasto FAO pyysi vuonna 2017 Ylen tuottajia ja tilaajia järjestämään freelancereille yhtiön toiveita ja ostokäytäntöjä selvittävän tilaisuuden. Tilaisuuden järjestäminen oli hankalaa. FAO:n toiveiden vastaisesti Yle esimerkiksi määräsi, ketkä Yleltä tulivat tilaisuuteen.

"Paikalla oli paljon väkeä, mutta vastauksia ei oikein saatu", sanoo FAO:n puheenjohtaja **Kirsi Mattila**. Suurin osa yhtiöittömistä radio- ja televisiofreelancereista tekee Ylelle työtä työsuhteisesti Ylen Yhtyneet-freetyöehtosopimuksella. Lisäksi pieni vähemmistö tekee Ylelle tuntityötä Ylen ohjelmatyöntekijöiden työehtosopimuksella.

Yhtyneet-sopimus takaa freelancerille juttutyyppin pituuden ja vaativuuden perusteella määräytyvän palkkion ohella myös eläkkeen ja lomakorvaukset.

Yhtyneet-sopimus parani merkittävästi tammi-kuussa 2019, kun Journalistiliitto neuvotteli siihen lisäyksen freelancereille maksettavista nettijuttujen vähimmäispalkkioista.

Useiden haastateltavien mukaan Ylen esimiehet painostavat kuitenkin freelancereita perustamaan yhtiön tai laskuttamaan osuuskunnan kautta.

Yksi syy tähän lienee liikenneministeri **Anne Bernerin** asettama niin sanottu Satosen työryhmä, joka antoi 2016 selvityksensä Ylen asemasta ja rahoituksesta.

"Satosen perushenki oli, että vähemmän Ylen tekemää sisältöä ja enemmän ostoja yhtiöiltä ulkoa", perustelee Ville Vilén.

TEKIJÖIDEN neuvotteluasema suhteessa julkisen palvelun jättiläiseen on heikko. He voivat kehittää Ylen väliportaana esimiesten ohjeistamana ideoitaa ilmaiseksi ja ilman tuotantosopimusta jopa vuosia. *Journalistin* haastatteleminen tekijöistä kymmenkunta kertoi vähintään vuoden kestäneestä pallottelusta, joka oli tapahtunut ilman palkkiota tai esimerkiksi pienellä pilottipalkkiolla.

Kun hanke lopulta hylätään, valitusmahdollisuutta ei ole. Eräs tuotantoyhtiön vetäjä kertoi *Journalistille* kehittäneensä 1,5 vuotta dokumentti-elokuvaa Ylelle. Elokuvasta tehtiin myös kirjallinen aiesopimus. Sopimus kuitenkin raukesi 2016 ilman perusteluita, ja osittain tästä syystä tuotantoyhtiö ajautui konkurssiin.

Ville Vilénin mukaan televisiosarjojen ja -draamojen käsikirjoittajat saavat Yleltä käsikirjoitustyöstä palkkion. Esimerkiksi dokumenttipuolella tai radiossa tekijät kuitenkin usein kehittävät ideoitaan ilmaiseksi.

HANKINTAPÄÄTÖSTEN tekijöiden pieni määrä voi näkyä sisällöissä.

"Ylessä vain muutama henkilö päättää, mitä Yleen otetaan. Se voi yksipuolistaa sisältöjä", sanoo FAO:n luottamusmies **Ingrid Svanfeldt**.

Vilénin mukaan Yle on puuttunut tänä vuonna ongelmaan niin, että jokaiseen draama-, elokuva- ja dokumentti-ideaan kysytään kantaa vähintään kahdelta yleläiseltä. Organisaatiossa alempana oleva voi kuitenkin aina tulla ylemmän jyräämäksi, kuten kävi Mox Mäkelän tapauk-

Mieti joskus, haluaako joku kuulla sinun tekemiäsi ohjelmia, tarvitseeko niitä joku todella.

ssa. Tuottaja pahoitteli hylkäästä Mäkelälle:

Minulla on teokseesi ja taiteilijan laatuusi henkilökohtainen viehäytys, mutta en saanut sitä tarttumaan. Toivottavasti en ole missään vaiheessa antanut sellaista kuvaa, että minun viehtymykseni yksin mahdollistaisi tuotantoon menemisen.

Sisältöjen yksipuolistumista voi ruokkia myös se, ettei Yle käytännössä enää lainkaan osta valmiita kotimaisia tuotantoja. Näin kävi palkitun dokumentin ohjaajalle:

"Olin yhteydessä Ylellä viiteen tai kuuteen ihmiseen, enkä löytänyt vastuuhenkilöä. Sitten joku välituottaja sanoi, että Yle ei osta lainkaan valmiita tuotantoja, vaan kaiken on käytävä Ylen myllyn läpi."

Ulkomailta Yle kuitenkin ostaa valmiita tuotantoja. Vilénin mukaan ero on siinä, että ulkomaiden tuotantojen laatu on jo varmistettu monipuolisessa seuralassa.

"Kotimaisissa tuotannoissa yhteinen kehittyminen on se juttu. Yle haluaa olla mukana auttamassa, että tuotannosta tulee mahdollisimman hyvä", Vilén perustelee.

SATOSEN työryhmän työn tuloksena Ylen omien ohjaajien määrä on vähentynyt. Nykyisin Yle esimerkiksi ostaa usein draamatuotantojen näyttelijätyön ohella myös ohjaajan työn tuotantoyhtiöltä. Tästä voi seurata Paanetojan selvityksessään esille tulleita vastuusuhteen hämärtymisiä.

Ylelle vuonna 2018 työskennelleellä freenaisnäyttelijällä oli vaativa, rankkaa väkivaltaa sisältänyt rooli. Hän koki, että Ylen ulkopuolelta tullut ohjaaja ei luottanut näyttelijän ammattitaitoon, vaan pyrki yllättämällä saamaan hänestä voimakkaita reaktioita. Näyttelijä oli kahden kesken yrittänyt huomauttaa asiasta, mutta ohjaaja joko hermostui tai löi asian leikiksi:

"Ei tässä olla mitään **Louhimies**-juttuja tekemässä."

Näyttelijän mukaan pahin oli vähissä vaatteissa toteutettu talvinen ulkokuvaustilanne, jossa näyttelijä oli oikeasti tukehtumisillaan hänen kasvoilleen kaadettuun jääkylmään veteen.

Veden oli luvattu olevan lämmintä, eikä näyttelijää varoitettu aidon tukehtumisen tunteesta. Tapaus järkytti myös Ylen henkilökuntaa, joka otti yhteyttä tuotannosta vastuussa olleeseen Ylen

tuottajaan.

"Tuottaja oli katsonut kohtauksen, minkä jälkeen hän soitti minulle ja sanoi, että se näytti hirveältä. Puhuimme pitkään ja sovimme, että tuottaja on siitä eteenpäin aina läsnä kuvauksissa ja harjoituksissa."

Tuottaja antoi näyttelijälle Ylen työsuojeluvaltuutetun yhteystiedot, mutta näyttelijä halusi välttää enemmän konfliktit ja jättää asian taakseen. Muuten asiaa ei kuvausryhmässä puitu.

Ylen tuottajan mukaan tapausta ei käsitelty työryhmässä enempää, koska näyttelijä ei halunnut ottaa asiaa esille nimellään.

Näyttelijä joutui myös vääntämään Ylen kanssa palkkiosta, koska Yle halusi maksaa näyttelijäliiton suositusten mukaisen päiväpalkkion sijaan huomattavasti pienemmän työtunteihin ja repiikkien määrään perustuvan freesopimuksen mukaisen palkan. Näyttelijä sanoo olevansa surullinen ja pettynyt.

"Yle voisi olla edelläkävijä ja luoda alalle uusia terveitä toimintatapoja ja -kulttuureita."

KYMMENITTÄIN tuotantoja Ylelle tehnyt, kymmeniä vuosia työskennellyt freelancer sai Ylen uudelta esimieheltään potkut viime syksynä.

Esimies arvosteli freelancerin ammattitaitoa ja syyllisti tätä myös asioista, joihin tämä ei ollut voinut vaikuttaa.

Esimiehen sähköposti oli suorasanaa:

Olen kuullut 4–5 ohjelmaasi, ja yhden olen itse tilannut. Ne kaikki ovat minusta olleet hyvin keskinkertaisia, minkä vuoksi en pidä sinua ohjelmantekijänä osana ratkaisua, vaan osana ongelmaa. (...) Varmasti haluaisit ohjelmia tehdä niin kuin moni muukin. Mutta mieti joskus, haluaako joku kuulla sinun tekemiäsi ohjelmia, tarvitseeko niitä joku todella.

Esimies perustelee tyylyttään teatterikorkeasta tартtuneella karskilla ilmaisutyyllillä ja sillä, että tulkit si toimittajan toimineen epäeettisesti.

Ville Vilén sanoo keskustelleensa Paanetojan raportin jälkeen kaikkien esimiesten kanssa ja edellyttäneensä näiltä hyvää käytöstä. Vilénin mukaan esimerkiksi keskinkertaisuuden vetoaminen on huonoa käytöstä ja henkilöön käypää huonoa viestintää.

Vilénin mukaan freepotkuille voi silti joskus olla perustelut.

"Aiemmin hyvä tekijä on voinut jumittua paikoilleen esimerkiksi alkoholisoitumisen vuoksi. Myös tyyllilaji voi olla sellainen, jota ei enää tehdä", hän sanoo.

JOURNALISTIN haastatteluissa voimakasta arvostelua esittivät erityisesti dokumentaristit.

Vilénin mukaan kaikki dokumentaristit eivät millään ymmärrä esimerkiksi sitä, että nuoria yleisöjä tavoittelevan strategian mukaan Yle painottaa nyt lyhyitä nuorille suunnattuja dokumentteja.

"Meillä on valitettavasti dokumentintekijöitä, jotka tekevät dokumenttia omasta tärkeästä elämästään ja hakevat jatkuvasti tukia niiden tekemiseen. Meidän pitää myös voida sanoa ei", sanoo Ville Vilén.

Kirkastaakseen tavoitteitaan Yle järjesti helmikuussa 2019 elokuvantekijöille kotimaisten elokuvien hankintaa koskevan tilaisuuden. Lisäksi Ylen sivuille ilmestyi helmikuussa sähköinen lomake elokuvaideoiden esittämistä varten. Näin halutaan selkeyttää tekijöille Ylen sisältötoiveita, helpottaa vastuuhenkilön löytämistä ja lyhentää ideoiden käsittelyaikaa.

Toukokuussa Journalistiliitto ja Yle järjestivät yhteistilaisuuden, jossa Ylen päälliköt ja tuottajat kertoivat, millaista työtä Yle tällä hetkellä ostaa freetoimittajilta ja muilta tekijöiltä.

TOIVUTTUAAN parivuotisesta pompottelusta Mox Mäkelä käsikirjoitti teoksensa uudelleen ja ilman tuottajan toivomia painotuksia. Tuloksena oli syksyllä 2018 valmistunut pitkä kuunnelmaelokuva *Vieras*.

Yhteistyössä Kansallisen audiovisuaalisen instituutin Kavin kanssa *Vieras* sai ensi-iltansa elokuvateatteri Orionissa ja myöhemmin Tallinnan Kulttuurikatelissa. Viime toukokuussa se esitettiin Tate Modernissa Lontoossa. Koska *Vieras* oli saanut kansainvälisesti hyvän vastaanoton ja arvostelut, Mäkelä tarjosi teosta vielä kerran myös Ylelle. Vasta kun Mäkelä oli lähettänyt viestinsä myös Ville Vilénille ja toimitusjohtaja **Merja Ylä-Anttilalle**, asia eteni.

Mäkelä kertoo, että lopullinen vastaus tuli nuorelta vasta valmistuneelta dramaturgilta:

"Dramaturgi ilmoitti analyysissään, että teos on muun muassa liian pitkä, näyttelijät ovat keuhkoja, eikä teos innosta häntä yhteistyöhön." ●

Hyvä jäsen

Journalistiliiton päivystyspuhelimet palvelevat sinua koko kesän. Liiton toimisto on heinäkuussa auki arkisin klo 8.30–15 ja kokonaan kiinni 8.7.–19.7. Lisätiedot: journalistiliitto.fi/yhteystiedot

Hyvää kesää!

Bästa medlem

Journalistförbundets jourtelefon betjänar dig hela sommaren. I juli är förbundets kansli öppet på vardagar klockan 8.30–15 förutom 8.7–19.7 då vi håller stängt. Mera information: journalistiliitto.fi/sv/kontakta-oss/
Ha en skön sommar!

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

mtv UUTISET

Aloitamme syksyllä uuden uutis- ja ajankohtaisohjelman nimeltä Viiden jälkeen. Tähän päivittäiseen MTV3-kanavalla esitettävään ohjelmaan etsimme

tuottajia ja toimittajia

Tuottajalta edellytämme vahvaa oma-aloitteellisuutta ja kokonaisuuksien hallintaa. Kyky ideoida, koordinoida ja johtaa on vahvuuksiasi. Vastuullasi on puolitoistatuntisen lähetyksen kokoaminen ja suoran lähetyksen tuottaminen. Ihan hyvä ei ole sinulle riittävää, vaan haluat antaa aina parastasi.

Toimittajana et karsasta vaikeitakaan aiheita ja olet tarvittaessa valmis esiintymään kameran edessä. Uutisaiheiden lisäksi olet myös halukas tarttumaan ja löytämään kevyempiä kokonaisuuksia ja puheenaiheita.

Molemmissa tehtävissä on ymmärrettävä yhteiskunnan rakenteet ja löydettävä kiinnostavat näkökulmat asiasta kuin asiasta. Arvostamme aiempaa kokemusta uutistyöstä ja tuottamisesta, sekä kiinnostusta ajankohtaisjournalismiin.

Tarjoamme alan mielenkiintoisimman työtehtävän uudessa ajankohtaisohjelmassa ja arvostetussa organisaatiossa, jonka jäsenenä voit olla ylpeä omasta panoksestasi. Pääset toteuttamaan itseäsi ja jalostamaan ideasi osana huippuammatilaisten pöllöjengiä.

Lähetä vapaamuotoinen hakemuksesi ja cv viimeistään 12.6.2019: rekry@mediahub.fi.

Lisätietoja mediahub.fi ja
Hallinto- ja henkilöstöjohtaja Ulla Rannikko,
ulla.rannikko@mtv.fi, 010 300 400
Projektipäällikkö Antti Mälkönen, antti.malkonen@mtv.fi,
041 432 8529

MEDIAHUB

Mediahub on journalismiin, tapahtumiin ja sisällöntuotantoon erikoistunut yhtiö. Mediahub toimii MTV:n uutis-, asia- ja urheiluohjelmien päätuottajana. Tuotamme joka ilta Seitsemän ja Kymmenen uutiset sekä Tuloruuudun ja Päivän sään. Sen lisäksi vastaamme MTV:n uutis-, urheilu-, viihde- ja lifestylesisällöistä sekä Huomenta Suomi -ohjelmasta. Tuotantoihimme kuuluvat myös muut erikoisohjelmat kuten Asian ytimessä, Jaakko Loikkanen ja Rikospaikka. Lisäksi Suomen suurin yhteiskunnallinen keskustelutapahtuma SuomiAreena on osa toimintaamme.

SISÄLLÖNTUOTTAJA, TULE MUKAAN MAISTUVIA SISÄLTÖJÄ -VALMENNUKSEEN!

Oletko sisällöntuottaja juoman ja ruoan maailmasta ja kaipaat uutta potkua tai kipinää tekemiseesi? Tai oletko alalle tähtäävä ja haluaisit syventää osaamistasi?

Valmennus antaa osallistujille työkaluja juomien ja ruokien yhdistämiseen. Opimme suositteluun juomia ja perustelemaan suosituksia. Tunnelmoimme makuja, sukellamme kiehtovaan viinikulttuuriin ja tähtäämme onnistuneisiin kulinaristisiin elämyksiin, jonka juoma kruunaa. Kurkistamme myös trendeihin.

Kouluttajina toimivat Alkon palvelu- ja tuotekouluttaja Anri Lindström ja Master of Wine Taina Vilkkunen. Valmennus toteutetaan viitenä eri lähiopetuskertana syys-lokakuun 2019 aikana. Valmennus on maksuton.

**Katso lisätiedot
ja tarkemmat hakuohjeet
ALKO.FI/MAISTUVIASISALTOJA**

Ronja Salmen yritys toteutti menestyneen Instagram-sarjan, mutta kunnian keräsi Demin toimitus

Nina Erho, teksti • Heli Saarela, kuva

Ronja Salmen yritys Ryöväri toteutti syksyllä 2017 A-lehdille WhatsApp-viesteihin perustuvan draamasarjan, Suomessa ensimmäisen lajiaan. *Pientä säätöä* -niminen sarja julkaistiin Instagramissa alkuvuodesta 2018 Demin brändin alla. Salmea tai Ryöväriä ei tekijätiedoissa mainittu.

Tammikuussa 2018 A-lehdet julkaisi sarjasta tiedotteen. Vaikka sarjan käsikirjoittivat Salmi ja **Veera Ojola**, tiedotteessa väitettiin käsikirjoittajaksi myös Demin toimitusta. Vaikka formaattia ehdotti Demin päätoimittajalle **Anni Lintulalle** Salmi, Lintula kertoi *Markkinointi&Mainonnassa* idean WhatsApp-draaman kokeilusta kehittyneen, kun Demin tekijätiimi seurasi amerikkalaisia chatfictioneja.

Salmen mukaan A-lehteläiset kertoivat sarjasta myös ammatillisissa tilaisuuksissa ja ilmoitusmyynnissään ikään kuin siihen liittyvä osaaminen olisi tullut talon sisältä.

Sarja keräsi vaikeasti tavoitettavassa nuorten naisten kohderyhmässä satoja tuhansia näyttökertoja. Se on myös palkittu mainos- ja media-alan kisoissa, viimeksi aikakauslehtien Editgaalassa huhtikuussa. Sarjaan liitetty mainonta menestyi kansainvälisessä Native Advertising Awardsissa.

Salmi kertoo joutuneensa pyytämään A-lehtiä kreditoimaan sarjan tekijät digitaalisen markkinoinnin tapahtumassa Ping Festivalissa ja Edit-kilpailussa, ensin mainitussa turhaan.

”Jos gloria sarjasta on mennyt A-lehdille ja *Demille*, kuinka paljon menetettyä asiakkaita se tarkoittaa meille, tekijöille? Henkilökohtaisesti tunteisiin menee se, että meille kävi näin nimenomaan *Demissä*, jonka tehtävä on voimauttaa nuoria mimmejä”, Salmi, 26, sanoo.

ANNI LINTULA MUISTAA Ronja Salmen huomauttaneen tekijöiden kreditoinnista, kun *Pientä säätöä* oli palkintoehdokkaana Ping Festivalissa, mutta sanoo yhtiön ottaneen sen jälkeen opikseen. Lintula vetää nykyisin A-lehdissä Z Lab -nimistä liiketoimintaa, joka keskittyy nuorten kohderyhmään asiantuntemukseen.

Ronja Salmen (oik.), Veera Ojolan ja Salmen yrityksen Ryöväri toteuttama WhatsApp-draama oli menestys, mutta sopimusta toisesta tuotantokaudesta ei A-lehtien kanssa syntynyt. Uusi yhteistyökumppani on Tammi, joka julkaisee Veera Ojolan kirjoittaman, videomuotoisen *Pientä säätöä* -romaanin syksyllä.

Lintulan mukaan *Pienen säädön* julkaisutavasta Demin kanavissa sovittiin Ryöväriin kanssa. Formaatti oli uusi, eikä kreditointiin ollut vakiintuneita käytäntöjä, kuten lehti- tai nettijutuissa.

Toisaalta Lintula pitää sarjan tekemistä samantyyppisenä kuin juttuprosessia freelancerin kanssa, jossa ”yhdessä sparraillaan, editoidaan ja mietitään, mikä on brändin mukaista”. Hänestä ”yhdessä tekeminen” varmisti sarjan sopimisen Demin tyyliin, vaikka ryöväriläiset olivat ”vahvasti ideaa ja henkilö-hahmoja luomassa ja käsikirjoittamassa”.

Tapa, jolla sarjaa on eri yhteyksissä esitelty, on Lintulan mukaan valikoitu tilaisuuden luonteen mukaan.

”Mutta missään nimessä tarkoituksena ei ole ollut jättää kertomatta, kuka sarjan tekijä tai käsikirjoittaja on. Päinvastoin olemme halunneet antaa tekijöille krediittejä, kuten myös mainostajalle, joka oli sarjassa mukana.”

Osallistuiko Demin toimitus sarjan käsikirjoittamiseen?

”On vaikea sanoa, mikä on yhdessä käsikirjoittamista. Se oli vahvasti Ryöväriin käsikirjoittama sarja, jota konseptoitiin ja työs-

tettiin yhdessä, koska brändin pitää olla vahvasti mukana.”

TEKIJÄNOIKEUSLAIN MUKAAN tekijällä on oikeus tulla mainituksi teosta käytettäessä siten kuin hyvä tapa vaatii. Vaikka vakiintunutta tapaa ei olisi esimerkiksi uudentyypillisille mediatuotteille olemassa, tekijä on turvallisista mainita, koska päinvastaistakaan tapaa ei ole, sanoo Journalistiliiton lakimies **Sanna Nikula**.

Myös teoksen kappaleen toimittaminen esimerkiksi kilpailuun on sen käyttöä, jolloin tekijöiden nimet pitää mainita. Sen sijaan tekijöiden mainitsemiseen teoksesta julkisesti puhuttaessa tekijänoikeuslaki ei ota kantaa.

Vaikka *Pientä säätöä* oli menestys, toista tuotantokautta ei tehty. Salmen mukaan hän ei halunnut myydä A-lehdille sarjan kaikkia oikeuksia tarjotuilla ehdoilla.

Anni Lintula ei kommentoi sopimusneuvottelujen yksityiskohtia mutta sanoo, että jatkossa uudentyypisissä hankkeissa kannattanee sopia asioista vähän turhankin tarkkaan. ●

Anni Nieminen osti Majoon tilan puolisoineen vanhemmiltaan vuonna 2001. Nykyisin se on lihakarjatilä. Niemisillä on 40 emolehmää vasikoineen, kahdeksan hiehoa ja hereford- ja charolaissonnit. "Lehmien asenteesta olisi hyvä ottaa mallia. Ihmistenkin kannattaisi välillä pysähtyä märehtimään asioita rauhassa", Nieminen sanoo.

Lehtiuudistus ja 38 vasikkaa – Anni Nieminen elää kaksoiselämää tuottajana ja tilallisena, muttei luopuisi kummastakaan työstä

Marja Honkonen, teksti • Riitta Kumpulainen, kuvat

Majoon tilalla on meneillään vuoden kiireisin aika, mutta navetassa sitä ei uskoisi. On alkutilta, ja lehmät vasikoineen lepäilevät pihatton oljilla ja ulkotarhassa.

Vipinää syntyy vähän, kun tilan emäntä **Anni Nieminen** tuo hiehoille säilörehun oheen viljaa. Talon sonnit Jaska ja Nipa ovat päässeet jo maistelemaan ulkonurmea. Kun se kasvaa tarpeeksi, laiturille pääsee loppukin karja.

Jostain kuuluu äänekäs urahdus.

"Vasikat siellä opettelevat märehkimään", Nieminen sanoo.

Vasikoita on tilalla tänä keväänä 38. Poikimisaikaan maaliskuu-toukokuussa hommaa riittäisi välillä kellon ympäri, mutta Niemisellä on myös päivätyö *Iisalmen Sanomien* tuottajana. Tänä keväänä lehdessä on tehty sisältöuudistus ja otettu käyttöön uusi toimitusjärjestelmä.

Sellaista arkea ei jaksaisi, jos ei nukkuisi hyvin ja kävisi välillä myös lenkillä.

"Maratonit en tule koskaan juoksemaan, sen olen itselleni luvannut. Minun ei tarvitse", Nieminen sanoo.

YLÄ-SAVON KIURUVEDELLÄ, Tihilän kylässä sijaitseva Majoo on Anni Niemisen syn-

nyinkoti. Se on vanha maitotila, nykyisin emolehmätila. Laitumet ympäröivät mäen laella seisovia rakennuksia. Tie on paikallistaitain hyväkuntoinen, soratie toki. Koulu-bussi puskee jyrysten ohi.

Aikanaan Tihilässä oli vielä koulu, kauppa ja postikin. Vaikka kaikki ovat jo muussa käytössä, kylä on Niemisen mukaan vireä. Valokuitu kuljettaa tietoa kirjepostia nopeammin.

"Yksi ilonaihe on, että vast'ikään naapurin muutti uusi lapsiperhe", hän kertoo.

Työllistäjiäkin seutukunnassa riittää, Iisalmissa esimerkiksi Olvi ja Genelec ja Vieremällä metsäkonejätti Ponsse.

Mutta rehellisyyden nimissä: ei Ylä-Savon mitään kasvualuetta ole. Esimerkiksi Kiuruveden asukasluku on vähentynyt sitten vuonna 1975 syntyneen Niemisen lapsuuden yli 12 000:sta hieman yli 8 000 asukkaaseen.

Se näkyy myös Niemisen töissä. Aikanaan itsenäisen, seitsenpäiväinen *Iisalmen Sanomat* siirtyi 2000-luvulla osaksi Keski-suomalainen-konsernia. 20 vuodessa sen levikistä on kadonnut yli kolmannes.

Vuosi sitten lehti muuttui kuusipäiväiseksi. Se kirpasi yläsavolaista ylpeyttä.

"Aiemmin olimme Suomen pienin seitsenpäiväinen. Se oli meillekin osa identiteettiä", Nieminen sanoo.

Paluuta aikoihin, jolloin *Iisalmen Sanomat* julkaisi vielä ulkomaanuutisiakin, ei kuitenkaan ole. Siitä toimituskin on yksimielinen. Suunta on paikalliseen, mitä kohti vei myös sisältöuudistus.

TUOTTAJAN TYÖPÄIVIINSÄ Nieminen herää aamuviideltä. Hän lähettää kolme lastaan koulumatkalle ja starttaa töitä kohti seitsemän maissa. Ajomatkaa toimitukseen kertyy 70 kilometriä suuntaansa. Tien jokainen mutka ja kuoppa ovat tuttuja. Niemiselle se on tunnin hengähdystauko. Aika kuluu äänikirjoja ja podcasteja kuunnellen.

"Se on se hetki, kun kukaan ei kysy mitään."

Perillä Iisalmissa hän yrittää olla kahdeksaan mennessä. Silloin avokonttorissa voi käyttää ensimmäisen työtunnin ennen aamupalaveria rauhassa sähköpostin lukemiseen, sivujen valmisteluun ja somenostojen tekemiseen.

Tunnelma toimituksessa on keskittynyt ja rauhallinen, vaikka kuudessa viikoittaisessa printissä ja verkkouutisissa on kymmenen hengen toimitukselle kosolti tehtävää.

Niemisen läheisin työkaveri on lehden toinen tuottaja, myös taitavana toimittajana työskentelevä **Innimari Hyvärinen**. Tämän kanssa Niemi-

Nieminen aloitti Iisalmen Sanomissa määräaikaisena vuonna 1999. Uutispäällikön, nykyisin tuottajan, tehtäviä hän siirtyi tekemään 2013, aluksi tuuraajana. "Sitä kyllä kovin ämpyriä ja epäilin. Näin jo silloin, että se on aika stressaava pesti", Nieminen kertoo. Lähin työpari on vastapäisessä työpisteessä työskentelevä Innimari Hyvärinen. Työssä Nieminen on aina kotoisasti villasukat jalassa.

nen neuvottelee näyttöjen yli milloin juttuvalinnoista, milloin toimituksen auton renkaiden vaihtamisesta. Tuottajien työkuvaan kuuluu "ihan kaikki".

Myös toimittajien on oltava pienessä toimituksessa monitaitoisia. Kaikki esimerkiksi kuvaavat. Ennakoiva taito vaatii toimittajiltakin silmää juttujen asettelulle.

"Meillä on täällä hyvä porukka ja yhteishenki. Kaikki osaavat kaikkea, mutta kaikilla on myös oma erikoisvahvuutensa", Hyvärinen sanoo.

Iisalmen Sanomat on luopunut kuvaajista ja päätoimisista taittajista. Kuusipäiväisyyttä edeltäneistä, kipeistä yt-neuvotteluista on päästy toimituksessa Hyvärisen ja Niemisen mukaan yli käymällä asiaa läpi yhdessä ja järjestelemällä töitä uudelleen.

"Ilman tätä porukkaa ei jaksaisi", Hyvärinen sanoo.

Toimituksen päivittäistä työtä johtavat tuottajat pyrkivät tekemään parhaansa myös sen eteen, että joustoja etsitään ja annetaan aina, kun on mahdollista.

"Tämä työ on kuitenkin niin sitovaa. Meitä on vähän ja silloin kun on keikka, on pakko mennä", Hyvärinen sanoo.

"Pienen työyhteisön hyvä puoli on se,

että kaikkien kanssa ollaan niin kylki kyljessä. Sen huomaa, jos jollain on joku pulma", Nieminen sanoo.

TUKEA PIENI lehti saa myös konserniyhteistyöstä. Nieminen ei keksi asiaa, jota toisista toimituksista ei voisi kysyä.

"On ihana tunne, kun tietää, että kollegoita on ympäri Suomea ja he ovat aina valmiita auttamaan. Mekin yritämme auttaa aina, kun pystymme", hän kertoo.

Keskisuomalainen on kovassa kasvussa. Se on nimikkeissä mitattuna Suomen suurin sanoma- ja kaupunkilehtien kustantaja. Kun Keskisuomalainen osti huhtikuussa myös Kaakon Viestinnän lehdet, Savon-radan kaikilla asemapaikkakunnilla luetaan sen julkaisuja.

Iisalmen Sanomien päätoimittaja **Kari Angeria** pitää isoa omistajaa hyvänä.

"Keskittymisen on ainut keino meidän kokoisillemme aluelehdille tehdä esimerkiksi sen kaltaista digikehitystyötä, jota olemme tehneet", Angeria sanoo.

Keskisuomalaisella on esimerkiksi kehitetty paikallislehdille yhteinen näköislehtisovellus Lehtilaari, ja Savon Median lehdet toimivat yhteisen verkkosivuston alla.

"On todella löysää puhetta, että alan keskittymisen johtaisi yksinäisyyteen", Angeria sanoo.

"Toinen vaihtoehto on, että lehtiä kuolee ja äänet sammuvat kokonaan."

Printin sivujen täyttämiseksi auttaa myös sisältöyhteistyö, jota konsernissa todennäköisesti jatkossa lisätään. Juttuja lehteen valitseva tuottaja saa kuitenkin olla sen kanssa tarkkana, Nieminen huomauttaa.

Kun lehteen valittiin juttu länsisuomalaisesta ylämaankarjatilasta, tuli välittömästi palaute, että löytyisi sellainen Iisalmen Runniltakin.

IISALMEN SANOMIEN yhteys yläsavolaisiin on Niemisen mukaan tiivis. Siksi myös lehden hiljan valmistunutta sisältöuudistusta markkinoitiin omat toimittajat edellä.

"Se jännitti meitä kauheasti. Aika harva toimittaja haluaa itse olla esillä", Nieminen kertoo.

Se kuitenkin kannatti; kampanja poiki paljon palautetta ja juttuvinkkejä. Toisaalta koskaan ei ole ollut tavatonta, että katutasolla sijaitsevaan toimitukseen marssii sisään lukija juttusille siitä, mistä lehdessä pitäisi kirjoittaa.

ANNI NIEMINEN SUOSITTELEE: MUISTA NÄMÄ, KUN TEET JUTTUA MAASEUDUSTA

- 1 "Ota selvää käsitteistä. Jos käytät sanaa tehotuotanto, mitä se tarkoittaa? Esimerkiksi nyky-aikaisessa lypsyrobottipihatossa lehmä elää ja liikkuu vapaasti oman rytminsä mukaan. Tuottajalle jokainen eläin on tärkeä yksilö."
- 2 "Ei ole kahta samanlaista maatilaa. Pyydä päästä käymään mautiloilla, opit!"
- 3 "Älä jumita oletuksiin, älä toistele saagaa kurjistuvasta maaseudusta. Maaseutu ei ole umpio, tieto kulkee, ihmiset liikkuvat. Korkeakoulutettu, tiedostava, maailmaa nähnyt kulttuurinharrastaja on esimerkiksi aivan normaali maalainen."

"Meillä on väliä, sen huomaa", Nieminen sanoo.

Vaikka *Iisalmen Sanomien* ja monen muun aluelehden suunta on todennäköisesti kohti pienempää ja paikallisempaa, maakuntien Suomen ja maaseudun äänen soisi Niemisen mielestä kuuluvan paremmin julkisessa keskustelussa.

"On ihan välttämätöntä, että aluelehdet ovat olemassa. Toivottavasti niistä myös joku haluaisi maksaa."

Välillä hänestä tuntuu siltä, että esimerkiksi ilmastokeskustelussa äänekkäimmin maaseudusta puhuvat ne, joilla ei ole mitään kosketusta siihen. Tilallisen korviin kalskahtavat myös ylimalkaiset heitot eläintuotannosta. Siksi Nieminen toivoisi toimittajien kuuntelevan herkemmin arjen tekijöitä, oli ala mikä tahansa.

"Saatamme puhua esimerkiksi hoitoalasta ihan pöyhästi, kun emme tunne sitä", hän sanoo.

Kaikkien kollegojen Nieminen uskoo silti tekevän parhaansa. Itse hän ei pääkaupunkiseudun suuriin uutiskoneisiin kaipaa, vaikka onkin työskennellyt muun muassa *Helsingin Sanomien* ulkomaantoimituksessa ja Oulun aluetoimituksessa.

Iisalmen Sanomien toimituksessa työskentelee myös muuta Keski-suomalainen-konsernin väkeä, muun muassa Savon Sanomien aluetoimittaja. Versiointi kumppanilehtien tarpeisiin on osa toimittajien työtä, Nieminen kertoo.

"Minusta on hienoa tehdä paikallisjournalismia! Se ajattelu, että pelkästään pääkaupungissa olisivat kaikki kiinnostavat ihmiset ja asiat, on aivan täyttä scheisseä. Ihmiset ja paikkakunnat täällä ovat aivan mahtavia", Nieminen sanoo.

KOTIIN NIEMINEN yrittää lähteä toimituksesta neljältä, mutta joskus työpäivä venyy kuu-teen tai kahdeksaankin. Kotona odottaa jälleen yksi rehu- ja siivouskierron pihatossa. Karsina-aitojen välit ovat niin leveitä, että vielä kapoiset vasikat karkailevat kakki- maan sinne, mihin ei pitäisi.

Onhan siinä hommaa, mutta tuplatyötään Nieminen ei aio luopua. Päävastuu tilasta on hänen puolisoillaan Juhalla. Suurena apuna ovat tilalle rakennetun paritalon toisessa puolikkaassa asuvat Niemisen vanhemmat.

Jos Majoon pitäisi elättää perheen molemmat aikuiset, karjaa pitäisi olla paljon enemmän. Silloin Nieminen ei ehtisi käydä rapsuttelemassa Jaskaa ja Nipaa tai muistaisi jokaisen lehmän ja vasikan nimeä ulkoa.

"Ja journalismi on kuitenkin minun ammattini", Nieminen lisää. ●

Julkisen sanan neuvoston
kannatusyhdistys hakee

JSN:N PUHEEN- JOHTAJAA

päätoimiseen tehtävään
toimikaudelle 2020–2023

Julkisen sanan neuvosto (JSN) on tiedotusvälineiden kustantajien ja toimittajien perustama elin, jonka tehtävänä on tulkita hyvää journalistista tapaa sekä puolustaa sanan- ja julkaisemisen vapautta.

Puheenjohtaja johtaa noin kymmenen kertaa vuodessa kokoontuvaa neuvostoa, joka käsittelee kanteluja sekä tulkitsee Journalistin ohjeita ja hyvää journalistista tapaa. Puheenjohtaja seuraa median ja journalistisen etiikan kehitystä sekä pitää huolen itsesääntelyjärjestelmän toimivuudesta yhdessä kannatusyhdistyksen hallituksen kanssa. Hän osallistuu aktiivisesti julkiseen keskusteluun journalistisesta etiikasta ja median itsesääntelystä.

Puheenjohtaja johtaa myös JSN:n toimiston työskentelyä ja vastaa JSN:n taloudenhoidosta. Hän toimii kannatusyhdistyksen ja sen hallituksen sihteerinä.

Tehtävä edellyttää vahvaa perehtyneisyyttä journalistiseen etiikkaan ja sananvapauskysymyksiin, media-alan ja sen uusien kehitystrendien tuntemusta, esiintymisvalmiuksia, kielitaitoa sekä käytännössä osoitettuja johtamis- ja yhteistyötaitoja.

Puheenjohtaja valitaan neljän vuoden määräaikaiseen työsuhteeseen 1.1.2020 alkaen. Puheenjohtaja voidaan valita myös toiseksi nelivuotiskaudeksi. Valinta tehdään joka kerta julkisella haulla.

Hakemukset palkkatoiveineen 14.6.2019 mennessä osoitteeseen sirkka.saarinen@medialiitto.fi.

Lisätietoja: Kannatusyhdistyksen hallituksen puheenjohtaja Jukka Holmberg, p. 040 735 1690, www.jsn.fi.

JULKISEN SANAN
NEUVOSTO

Nästa generation framhäver bildjournalistikens roll

Jeanette Björkqvist, text ● Kristoffer Åberg, foto

Den första kontakten med tidningen *Östnylands* bildjournalistik fick **Viivi Ikonen**, snart 18, redan under sin praktikperiod i fjol, som gjordes inom Practicums utbildning för utövare av mediatjänster. Då fick hon nämligen under fotografen **Kristoffer Åbergs** handledning lära sig lite om hur fotojournalistiken på en tidningsredaktion kan se ut.

”Jag tyckte om att alla dagar var olika. På en nyhetstidning kan du inte planera i förväg och det ger en extra utmaning, som jag tyckte om.”

I sommar fortsätter hon med hjälp av Svenska kulturfondens praktikantstipendium arbetet som pressfotograf på Borgåredaktionen.

”Inom studierna lär vi oss hela det breda fältet av visuella element – foto, grafik, video – som behövs i dag. Men jag har ändå sedan jag var barn känt att fotograferandet är min starkaste sida.”

Var hon placerar sig då hennes yrkesexamen är klar 2020 vet hon däremot inte. Pressfotografens yrke är intressant och betydelsefullt, men om framtiden finns där är osäkert.

”Jag vet att många redaktioner tycker att alla kan fotografera. Det är klart att många kan, men nog ser jag en enorm skillnad mellan bilder som är tagna av proffs och bilder som inte är det. Själv tycker jag förstås att en bra bild är en jätteviktig del av den visuella helheten.”

Det tycker också *Östnyland*, som hör till KSF Media-koncernen. Trots hårda nedskärningar de senaste åren har Borgåredaktionen behållit sin fotojournalistik. I dag delar den anställda fotografen sin arbetstid: 80 procent på hemmaredaktionen i Borgå, 20 procent på bolagets största redaktion, *Hufvudstadsbladet* (HBL).

På HBL:s redaktion i Helsingfors har nyhetschefen **Richard Nordgren** samtidigt följt med den omvälvning som drabbat pressfotograferna de senaste åren. Han arbetade till för några år sedan som bildchef. Den chefs-tjänsten finns inte längre kvar och skulle knappast längre ens ha en funktion. För några år sedan hade HBL fortfarande i princip sju anställda fotografer. I dag delar två fotografer på en heltidstjänst.

”När redaktionerna har monterat ner bildjournalistiken så har det skett utan en konsekvensbedömning.”

Richard Nordgren, nyhetschef, HBL

”Vi gör lika stora tidningar, men med en kraftigt decimerad fotografstyrka. Våra fotare är proffsiga och jobbar häcken av sig, men det är klart att de inte kan hinna med allt det som tidigare sköttes av många fler. Den renommé som *Husis* tidigare hade för sin kvalitativa bildjournalistik har försvunnit med de här omläggningarna”, säger Nordgren, som konstaterar att pusslet inte skulle gå ihop utan frilansare och bildbyråer.

FÖRÄNDRINGEN på bildsidan gäller inte bara HBL, utan är en del av en större omvälvning, som svept över landets alla redaktioner de senaste åren. I spåren av den har de fasta fotografernas antal kraftigt skurits ner och samtidigt har arbetsbilden drastiskt förändrats.

”Man kan knappt tala om pressfotografer

längre, eftersom arbetsbilden till så stor del förskjutits till rörligt bildmaterial. Jag anser själv att vi just nu befinner oss vid en vändpunkt”, säger **Hanna-Kaisa Hämäläinen**, ordförande för Finska bildjournalister.

Trenden de senaste åren har varit tydlig: Medlemmar med fasta tjänster har minskat, frilansarnas antal har ökat. I dag utgör de fast anställda fotograferna en minoritet av föreningens medlemmar. Det ser Hämäläinen som en klar markör för branschens förändring under senare år.

”Hela bildredaktioner har lagts ner. Istället använder mediehusen frilansare, som i sin tur kämpar i en oerhört hård arbetssituation. Det syns bland annat i att frilansarnas taxor har dumpats till orimligt låga nivåer. Det finns alltid någon som gör jobbet för att ens få någon inkomst. Det är inte bara en eller två fotografer som tvingats byta bransch eller som seriöst överväger att göra det.”

Hon och Richard Nordgren delar en oro om vad allt det här innebär för framtidens bildjournalistik.

”När redaktionerna har monterat ner bildjournalistiken så har det skett utan en konsekvensbedömning. Jag är så pass gammaldags att jag inte tror på att en skrivande journalist kan göra allting själv. Bilden är ett eget hantverk som ska ha en egen position. Den kräver en yrkeskunskap som mediecheferna inte verkar värdera längre. Vem som helst kanske kan ta en helt bra bild, men när du ska börja beskriva ett skeende så blir det väldigt mycket svårare”, säger Nordgren.

Hämäläinen håller med. Förskjutningen från ett bildjournalistiskt tänk har enligt henne skett långsamt, under en längre period och utan stora protester.

”Det hade säkert blivit ett större oljud om redaktionerna plötsligt hade börjat påstå att vem som helst kan skriva. Problemet verkar ändå vara att mediecheferna inte har värde-

Viivi Ikonen vill satsa på fotograferande, men om framtiden finns inom mediebranschen vet hon inte. I sommar jobbar hon i alla fall med nyhetsjournalistik, som hon säger att i all sin oförutsägbarhet är intressant.

rat bilden på samma sätt som texten.”
Hon blickar också gärna utåt.

BLAND DE MEDIEHUS som har valt att satsa på den visuella presentationen finns exempelvis *Helsingin Sanomat* i Finland och *Dagens Nyheter* i Sverige. Hämläinen vill tro att den här satsningen ska återkomma till fler finländska redaktioner. Enligt henne är helheten – kvalitativ text, bild och vid behov också video i ett visuellt välgjort paket – det enda sättet att fånga de yngre generationer, som vuxit upp i en starkt visualiserad värld. De lockas inte, menar hon, med hafsigt tagna mobilbilder eller bilder tagna med vänsterhand vid sidan av allt det andra som en enda journalist behövde få gjort.

Det här resonemanget håller Viivi Ikonen med om.

”Det är klart att vem som helst kan lyckas med att ta en okej bild, men det kräver nog ganska mycket mer för att på riktigt kunna fotografera. Om bilden är intressant så är fastnar folk på ett helt annat sätt för grejen”.

Och hon hör som sagt till de lyckliga som får lyfta den nischen i sitt sommarjobb. För alldeles enkelt är det inte för de unga att ta sig in på dagens fotografmärknad.

VID VASABLADET är **Mikael Nybacka** den enda fast anställda fotograf som finns kvar efter redaktionens senaste inbesparingsrunda 2017–2018 då hans enda kollega fick gå. Kollegan har efter det prioriterats då frilansupp-

dragen delas ut och han är också den som hoppar in som sommarvikarie under semesterperioden.

Vid **HBL** får en av de halvtidsarbetande fotograferna tillfälligt gå upp till 100 procent under semesterperioden. Utöver det får man en stipendiat som en välkommen extraresurs. Richard Nordgren bedömer därför att sommaren jämfört med vardagen ser helt okej ut.

”Men framtiden för de unga är svår. Jag säger själv till alla som söker sommarjobb att utgångspunkten är att man måste kunna filma, klippa och i praktiken vara helt självgående. Allt det här betyder förstås att stillbildsfotografiet är i farozonen och det tycker jag är oerhört synd.” ●

Statsstöd öppnade dörrar för finlandssvenska medier

Lina Laurent, text ● Heli Saarela, foto

I fjol gick hela statsstödet för tidningar på minoritetsspråk för första gången till enbart svenskspråkiga aktörer. För *Ny Tid* och Nyhetsbyrån SPT är externa stöd "avgörande".

I flera års tid gick största delen av Undervisnings- och kulturministeriets specialstöd för tidningar och nätpublikationer som ges ut på de nationella minoritetsspråken till nyhetsbyrån FNB. Stödet har funnits sedan 2008 och är totalt en halv miljon euro.

År 2018 gavs stödet för första gången till enbart svenska aktörer: Nyhetsbyrån SPT, Förlags Ab Sydvästkusten/*Åbo Underrättelser*, Tigern rf/*Ny Tid* och Understödsföreningen för Nya Östis rf.

SPT hade fått stöd en gång tidigare, de andra var nya mottagare. *Lapin Kansa*, som tidigare fått pengar för nyheter på samiska, skickade in sin ansökan för sent och ansökan behandlades därför inte.

Ny Tid fick 30 000 euro för att utveckla sitt webbinnehåll och sina webbnyheter. Pengarna användes bland annat till att förnya layouten på webbplatsen och till att köpa fri-lansartiklar.

"Vi har fått en kontinuitet i nyhetsproduktionen", säger chefredaktör **Janne Wass**.

Av *Ny Tids* totala inkomster 2018, knappt 200 000 euro, bestod nästan hälften av olika stöd.

"Utan de här pengarna skulle vi inte kunna göra den typ av tidning vi gör, med sådant journalistiskt innehåll vi har."

FÖRLAGS AB SYDVÄSTKUSTEN beviljades 50 000 euro för att sänka produktionskostnaderna för *Åbo Underrättelser* (ÅU). Vd **Tom Simola** hoppas på stöd också i år, gärna med ett ännu högre belopp.

"Vår stora utmaning är det lilla antalet svenskspråkiga i Egentliga Finland."

Förlags Ab Sydvästkusten gjorde i fjol en

När FNB lades ner lyfte *Ny Tids* chefredaktör Janne Wass upp frågan om hur statsstödet för tidningar på minoritetsspråk ska fördelas. "Jag ansåg då och anser fortfarande att stödet inte ska gå oavkortat till SPT eftersom det är att kanalisera pengarna till KSF Media och HSS Media."

förlust på nästan 490 000 euro.

"Fjölåret berättar inte så mycket eftersom det inte var ett normalt år. Vi investerade i IT och tog i bruk en massa nya lösningar. Det här året och de två kommande åren blir avgörande för hur bolagets lönsamhet utvecklas", säger Tom Simola.

Utan de här pengarna skulle vi inte kunna göra den typ av tidning vi gör.

Chefredaktör Janne Wass, *Ny Tid*

NYHETSBYRÅN SPT fick 400 000 euro det vill säga merparten av statsstödet 2018. Bolaget fick nästan lika mycket till i övriga bidrag (370 000 euro), främst av Svenska Kulturfonden.

"Företaget jag leder är ett uppstartsföretag och det syns på alla sätt. Vi letar efter verksamhetsformer och siffrorna visar ett typiskt uppstartsbokslut", säger vd **Pär Landor**.

När *Journalisten* skrev om SPT i fjol (*Journalisten* 12/2018) poängterade regeringsråd **Satu Paasilehto** på undervisnings- och kulturministeriet att pengarna skulle användas under 2018 och att bolagen inte ska göra vinst genom stödpengarna.

Stödet beviljades i september. I december fattade ministeriet beslut om att förlänga användningstiden till april i år.

Nyhetsbyrån SPT gjorde över 160 000 euro i vinst i fjol och det här årets första fyra månader har bolaget gjort över 60 000 euro i vinst.

"Jag kallar vår vinst för en teknisk vinst. Det blir så här när en summa kommer i slutet av räkenskapsperioden", säger Pär Landor.

Pengarna från ministeriet använde SPT till "att bygga upp infra, verksamhetsmodeller och till rekryteringar och löner".

Också *Nya Östis*, visar ett positivt bokslut. Resultatet för 2018 är nästan 30 000 euro.

Roger Turku, styrelseordförande, säger att statsstödet på 20 000 euro bidrog till att tidningen inte behövde höja prenumerationspriserna. Understödet användes till distributions- och tryckningskostnader.

Undervisnings- och kulturministeriet har ännu inte granskat redovisningarna för 2018. Beslut om nya stöd fattas inte förrän Finland har en ny regering, påpekar Satu Paasilehto. ●

I kläm mellan lördagskorven och avokadon

”Ät nötkött och rädda planeten”, ”Klimatlarmer bygger på felaktiga modeller” och ”Larmen har varit falska gång på gång på gång !!” är rubriker jag möter i Facebookflödet. Alla delade från mindre nogräknade webbsidor av människor som borde förstå sig på grundläggande källkritik.

En artikel där en miljöförening råder till måttlighet med julsinkan och Sitras rapport om hur vi borde minska vårt koldioxidavtryck väcker läsarstorm. Att över 1200 forskare i Finland går ut och stöder klimatstrejkande ungdomar gör varken från eller till. Då har vi inte ens nämnt **Greta Thunberg**. Hon som vill åt både skinkan och solsemestern.

Att skriva om klimatfrågan är bland det känsligaste man kan ta sig för. Det påminner närmast om flyktingfrågan 2016.

NÄR JAG RINGER filosofen **Thomas Wallgren** för att fråga varför folk går i taket, säger han att det handlar om vår uppfattning av frihetstanken. Vi anser oss ha rätt att konsumera utan tanke på konsekvenserna. Och konsumtion är väl just det som vår västerländska framgångsmodell långt utmynnar i, att kämpa sig upp så att vi kan köpa, köpa och köpa. Dubbelgarage, jordfräsar, släpkärror och allt möjligt annat som kan vara bra att ha.

Även om vi inte på länge blivit lyckligare av att konsumera ännu mera, den effekten avtog redan i slutet på sjuttio-talet vet Wallgren berätta.

Om grunden för en lyckad existens ligger i potten är det inte så konstigt om man i desperation griper varje halmstrå för att äta sin biff, oberoende av vem som väl-signar måltiden. Andra har sedan länge bytt ut korvskivan på frukostmackan mot avokado och verkar inte stö-ras nämnvärt att inte delta i kapprustningen.

Oavsett hur det hettar till är mitt uppdrag att på något vis ta mig ur min egen bubbla för att kunna ställa de frågor

läsarna och lyssnarna vill ha svar på. Men hur gör jag det när vi har så skilda tolkningar av verkligheten och framtiden, så olika syn på var vi befinner oss och vart vi är på väg? Polariseringen formligen rullar fram på datorskärmen.

JAG TROR PÅ JOURNALISTIKEN, vi behöver sorterad information och fördjupning. Men ibland funderar jag om någon lyssnar. Eller om vi skriver för de redan frälsta, kanske rent av för varann?

Att skriva om klimatfrågan är bland det känsligaste man kan ta sig för. Det påminner närmast om flyktingfrågan 2016.

När det bränner till tror jag det finns skäl att tona ner de mest ödesmättade rubrikerna. Istället för att spåda på ilskan och polariseringen kan jag välja mina ord och låta sansad fakta tala. Tro på läsarnas förmåga att bilda sin egen uppfattning. Ingen vill bli skriven på näsan och det hjälper inte att ropa åt dem som redan är rädda.

Den svenska forskaren **Peter Dahlgren** på Göteborgs universitet har kommit fram till att filterbubblor och fragmentering är överdrivna. Även om vi som läsare främst söker information som överensstämmer med vår egen uppfattning är vi inte lika motiverade att undvika information som går emot den. Vi är inte utelämnade åt algoritmerna utan kan nå också dem som satt sig på bakhasorna och stretar emot, dem som finns i mittfåran och även dem som tagit täten.

Mikaela Löv-Alden ●
mikaela.lov-alden@yle.fi
Skrubenten är Yles
nyhetsreporter i Österbotten.

FÖRE DEADLINE

Sommarpratarna får fortsätta fabulera

Et säkert sommartecken är att Svenska Yle snart presenterar listan på årets sommarpratarna. Fjolårets säsong fick en jäst eftersmak sedan **Aamulehti** avslöjat att hjälten från knivdådet i Åbo, **Hassan Zubier**, farit fram med osanningar i sitt sommarprat.

Hur har ni ändrat rutinerna med faktagranskningen av innehållet i sommarpratarnas program efter fjolårets debacle med Hassan Zubier?

”Vi har inte ändrat på några rutiner utan de är precis desamma som för vilken som helst annan publicering. Självklart har Yle det slutliga ansvaret också för det som producerats outhouse och vi läser manus och lyssnar på alla sommarprat i förväg”, berättar

Johanna Törn-Mangs, mediechef på Svenska Yle. I en SPT-artikel, publicerad 23.8.2018, lägger du över ansvaret på Parad Media som producerar programmet – vilket ansvar har Yle för att program som sänds i Yles kanaler inte sprider falsk information?

”Produktionsbolaget gör ett gediget manusarbete. Vi kontrollerar fakta vid behov men då vi lyssnar på sommarpratarna handlar det mera om att till exempel kontrollera att personen i fråga inte uttrycker sig kränkande om någon annan. Vi har ändå aldrig behövt stoppa ett sommarprat av den orsaken, eftersom det produktionsbolag vi samarbetar med har stor kunskap på området och vet vad det är som gäller.”

Finns det andra premisser som gäller för programmet Sommarprat jämfört med Svenska Yles övriga program?

”Man måste ändå komma ihåg att sommarpratarna är sommarpratarnas personliga berättelser, inte journalistiska intervjuer. Huvudpersonen får helt subjektivt berätta om sitt liv. Man kan jämföra sommarpratet med en personligt skriven kolumn, där personens åsikter och upplevelse är det centrala”, säger Törn-Mangs.

Årets heta lista presenteras den tionde juni och det första avsnittet sänds måndagen efter midsommarhelgen.

Johan Svenlin

FOKUS

Puvustaja Maarit Tuononen tarkkailee vetoketjuja ja rannekoruja

Elias Lahtinen, teksti ja kuva

”Eikö hän tee mitään muuta kuin ojentaa toppatakin näyttelijälle kohtauksen jälkeen”, avustaja ihmetteli työnkuvaani.

Puvustajan työstä yli puolet on esivalmistelua. Kun se on tehty huolella, voi näyttää siltä, etten tee kuvauksissa juuri muuta kuin ojennan näyttelijöille lämmittelytakin.

Ennen kuvausten alkua luen käsikirjoituksen ja puran sen suunnitelmaksi. Siitä voin seurata puvustuksen jatkuvuutta, kuka tarvitsee mitkä vaatteet ja mihin aikaan. Käyn pukusuunnittelijan kanssa läpi roolit ja visuaalisen ilmeen. Vaatesovituksissa teen korjausmerkintöjä, joskus ompelen itsekin.

Kuvauksissa pitää olla tarkkana. Jatkuvuusseurantaa varten otan jokaisesta kohtauksesta valokuvan, jonka avulla varmistan, että seuraavassa otossa vetoketju on juuri samalla tavalla kiinni ja koru oikeassa ranteessa. Kamalinta olisi huomata kuvauksen jälkeen, että näyttelijällä on ollut päällään väärä vaate. ●

Maarit Tuononen, 40, työskentelee Tampereella Ihme fakiiri -osuuskunnassa freelancepuvustajana. Hänen pääasiakkaansa on Yleisradio.

Palstalla esitellään Journalistiliiton jäseniä työssään.

Ville Eloranta ● Twitter: @ville_eloranta
Kirjoittaja on Helsingin Sanomien kielenhuollosta vastaava toimittaja ja suomen kielen lautakunnan jäsen.

Jos yritysnimi on rikki, korjaa se

Oli siinä viiva, mutta ei kovin kauan. Kun Sanoma ja WSOY yhdistyivät vuonna 1999, nimeksi tuli oikeinkirjoitusohjeiden vastainen *SanomaWSOY*. *Helsingin Sanomat* kirjoitti nimen ensi alkuun oikeinkirjoitusohjeiden mukaisesti muodossa *Sanoma-WSOY*. Se ei konsernin johdolle sopinut, vaan toimitus sai käskyn poistaa nimestä yhdysmerkki.

Tämä vaikutti lehdessä muihinkin yritysnimiin. Kielenhuoltajan tai editoijan pyrkimykset muokata hurjimpia viritelmiä asiallisiksi saivat toimittajat helposti puuskahtamaan, että nimiä pitää kunnioittaa. Usein esiin tuli sekin, miten epäreilua on muokata toisten nimiä, kun omassa ei noudateta ohjeita.

WSOY-osa katosi nimestä vuonna 2008, eikä sitä enää muistella kovin taajaan. On silti edelleen arkipäivää, että yritysnimet lipuvat lehteen sellaisenaan kenenkään puuttumatta, vaikka aihetta olisi.

Aiemmin yritysnimien villeimpiä kyhäelmiä hillitsi kaupparekisteri. Vuosituhannen vaihteessa se höllensi

tuntuvasti nimikriteerejään, ja oikeinkirjoitussääntöjen tarkka noudattaminen muuttui säännöstä lähinnä toiveeksi.

Pian tämän jälkeen silloinen suomen kielen lautakunta linjasikin, että yritysnimet ja vastaavat kannattaa kirjoittaa julkisessa viestinnässä yleiskielen ohjeiden mukaisesti. Tällöin *LähiTapiolasta* tulee *Lähi-Tapiola* ja *REDI* muuttuu muotoon *Redi*.

Väärin kirjoitetut nimet voivat säteillä myös muualle. Ei ole aivan tavatonta, että nimi noudattaa oikeinkirjoitussääntöjä mutta toimittaja ottaakin mallin muualta. Silloin esimerkiksi *Aalto-yliopisto* voi päätyä juttuun muodossa "Aalto yliopisto".

Yritys- ja muilla nimillä on osansa oikeinkirjoitusperinteen ylläpidossa. Toimittajat voisivat miettiä kahteen kertaan, suostuvatko he esimerkiksi yrityksen vaatimukseen yleiskielen vastaisesta muotoilusta. Jos sisältöä koskevaa päätösvaltaa ei saa luovuttaa toimituksen ulkopuolelle, miksi oikeinkirjoitus poikkeaisi tästä?

TUTKITTUA

Uutissatiirien taustalla on vahva journalistinen eetos

Tuoreen tutkimuksen mukaan uuden polven tv-satiirit ovat yhtä aikaa viihdettä ja journalismia. Ohjelmien käsikirjoittajille tiedon luotettavuus on tärkeää.

Media & Viestintä -lehdessä julkaistussa tutkimuksessa analysoidaan uutissatiirien tekijöiden käsityksiä omasta työstään. Tutkimuksen on laatinut tohtorikoulutettava **Joonas Koivukoski** Helsingin yliopistosta. Koivukosken väitöskirja käsittelee poliittista huumoria mediassa.

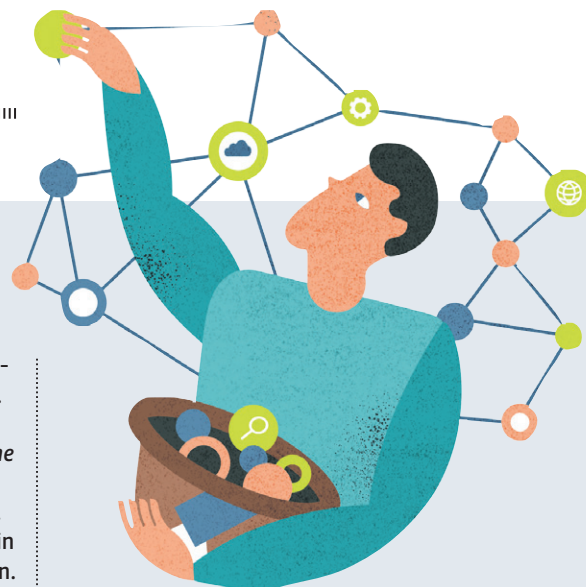
Tutkimusta varten haastateltiin kahdeksaa *Noin viikon uutisten* ja *Uutisraportin* tekijää. Haastateltaviin kuului juontajia, tuottajia ja käsikirjoittajia. Haastattelut tehtiin vuonna 2016 eli noin vuosi ennen molempien ohjelmien lopettamista.

Koivukoski erittelee haastatteluja sisältöanalyysin avulla. Hänen tärkeimmät havaintonsa koskevat sitä, miten ohjelmat tekijöiden mielestä asettuivat asajournalismin ja viihteen välimaastoon.

Monet haastateltavat kokivat aiempien kotimaisten tv-satiirien olleen liian kriitikittömiä. Uusien ohjelmien esikuvaksi otettiin 2000-luvun alun yhdysvaltalaiset tv-satiirit, kuten *The Daily Show*. Haastateltavat halusivat testata, miten niiden formaatti sopisi Suomen oloihin.

Humoristisuus oli tekijöiden mukaan tärkein syy, miksi ihmiset katsoivat heidän ohjelmiaan. Kaikki haastateltavat korostivat kuitenkin ohjelmien edustavan sekä viihdettä että journalismia. Etenkin toimittajataustaiset käsikirjoittajat painottivat kriittisyyden ja totuudenmukaisuuden merkitystä.

Tulosten perusteella Koivukoski päättelee, että *Noin viikon uutiset* ja *Uutisraportti* edustivat uutta genreä uutisjournalismin ja perinteisen tv-satiirin välimaastossa. Tämä korostui etenkin ohjelmien pääjutuissa, joissa vahva journalistinen taustatyö ja stand up -komedia sulautuivat toisiinsa. Osittain huumori oli tekijöille vain väline, jonka avulla yleisö haluttiin saada kiinnostumaan yhteiskunnallisesti mer-

kittävistä ilmiöistä.

Koivukosken mukaan haastattelut osoittavat, että uusi genre ei ainoastaan viihteellistä journalismia vaan myös tekee poliittisesta viihteestä entistä journalistisempaa. Parhaimmillaan journalistinen satiiri palvelee tärkeää yhteiskunnallista tehtävää. Huumorin kautta toimittajat voivat nostaa julkiseen keskusteluun monimutkaisia aiheita, jotka muuten jäisivät vähälle huomiolle.

KUVA: LIISA TAKALA

Marjo Ollikainen on valittu Teknologiateollisuuden viestintäpääliköksi. Hän aloittaa tehtävässä elokuun alussa ja vastaa Teknologiateollisuuden elinkeinopoliittisen vaikuttamisen viestinnästä. Ollikainen siirtyy tehtävään *Talouselämän* toimituspäälikön paikalta. Aiemmin hän on työskennellyt Akavan viestintäjohtajana ja toimittajana muun muassa *Helsingin Sanomissa*.

Marjo Ollikainen menee tekemään viestintää journalistin ärhäkkyydellä

Mikä veti töihin Teknologiateollisuuteen?

Alan yritykset vastaavat yli puolesta Suomen viennistä. Ne ja alan korkeakoulut tuottavat uusia innovaatioita. Se on sairaan kiinnostavaa.

Mikä työnsi Talouselämästä?

Kun minut rekrytoitin päätoimittaja, työparini **Emilia Kullas** irtisanoutui, tuli vähän orpo olo. Kun kiinnostava paikka aukesi, tilaisuus teki varkaan.

Miten vaihdat ärhäkästä journalistista viestijäksi?

En näe ärhäkkydessä hirveän isoa eroa. Pyrin tuottamaan sisältöjä journalistisin perusteiden myös viestijänä, ja journalistin ominaisuuksista on viestinnässä hyötyä. Fiksu työnantaja katsoo osaamista, ei sitä, miltä puolelta aittaa tullaan.

Mitä joudut uudessa työssä opettelemaan?

Uutta substanssia, mutta se on yksi syyni vaihtaa työpaikkoja. Vaikka olin vuosikaudet työmarkkinatoimittajana, vasta Akavassa opin todella ymmärtämään työehtosopimuksia ja järjestöjen motiiveja toiminnassaan.

Nimitysuutisessa kehuttiin mediasuhteitasi.

Miten aiot hyödyntää entisiä kollegoja?

Tuttuihin on helppo ottaa yhteyttä ja esimerkiksi vinkata juttuaihteita. Koska tunnen toimitustyötä, en kuitenkaan soita juuri, kun lehti on menossa painoon tai aamukoukosen aikana.

Vastaa elinkeinopoliittisen vaikuttamisen viestinnästä. Mitä se tarkoittaa?

Vastuulleni tulevat muun muassa ympäristö, ilmasto, koulutuspolitiikka, EU-asiat ja investoinnit. Yritän viedä Teknologiateollisuuden ja sen jäsenyritysten viestiä mahdollisimman kirkkaasti mediaan, yhteistyökumppaneille, päättäjille ja vaikuttajille.

Miten saat teknologiaväen luopumaan sanoista resurssiniukkuus ja investointiprosessi?

Suomensin asiantuntijakieltä jo Akavassa, jossa väänsin esimerkiksi juristien kanssa, kirjoitetaanko niin, että vastaanottajat ymmärtävät vaiko vain kollegat. Hyvä kysymys on aina, ymmärtäisivätkö vanhempasi tai isovanhempasi tämän.

Teknologiateollisuus on vuoroin rekrytoinut ja irtisanonut viestijöitä. Mitä mietit tästä?

Kaikki organisaatiot joutuvat välillä sopeuttamaan. Työpaikkaa vaihtaessa menen oppimaan uutta, en murehtimaan, miten siellä mahdollisesti käy.

Teknologiateollisuus sponsoroit MustReadille EU-kirjeenvaihtajan. Mitä ajattelet siitä?

Mielestäni muutkin kuin tiedotusvälineet voivat julkaista journalistisia sisältöjä, kunhan lukijalle on selvää, mikä julkaisija on. MustRead kommentoi tietysti omia sivujaan. Journalistien ei pitäisi olla keinoistaan mustasukkaisia vaan käyttää niitä itse yliveritaisesti.

Mitä teet vapaa-ajalla?

Ulkoilen koiran kanssa, silitän kissaa, olen kahden tytön futismutsi, luen ja katson koukuttavia sarjoja.

Nina Erho

Kun toimittaja kysyy, hänelle vastataan

Kaupunginjohtaja Jaakko Loven on saanut lahjussyytteen. Tuttu Jyväskylän luottamushenkilö vinkkasi skrupula jossakin 1980-luvun loppupuolella.

Asiasta tiedettiin se, että Keski-Suomen keskussairaalan sädehoitoyksikköön tulevan lineaarikiihdyttimen hankinnasta oli käynnistetty rikostutkinta. Kaupunginjohtaja oli johtanut puhetta sairaanhoitopiirin liittohallituksessa.

Puheluuni vastannut syyttäjä oli vaitonainen. Kommenttia ei herunut syytteen nostamisesta tai edes siitä, "mitä mieltä hän olisi jutusta, jos sa kertoisin kaupunginjohtajan saamasta syytteen". Syyttäjä ei avautunut, vaikka pyysin vain hänen mielipidettään asiassa.

Päätin toimia kaupunginjohtajan kanssa vähemmän avoimesti. Aloitin keskustelun kysymällä "mitä mieltä olet tästä sairaalatutkintaan liittyvästä syyttestäsi?" Hiljaisuus kesti kymmenen pitkää sekuntia. Sitten Loven myönsi olevansa asiasta järkyttynyt, kiisti kaikki syyttäjän "ihmeväitteet" ja kertoi laativansa niihin selvitystä. "Kaikki viranhoito halutaan näköjään estää, kohta kukaan ei voi tehdä yhtään mitään", hän kuvaili tilannettaan.

Keskustelun lopulla kiitin Lovenia yhteistyöstä tilanteen selvittämisessä ja jutun tiedoista. Hänenkin vaikenemisenä olisi estänyt tai ainakin myöhentänyt asian kertomisen. "Kaupunginjohtajalle kenties syyte sairaalajupakassa. Kukaan ei halua kommentoida" -juttu tuskin olisi nähnyt päivänvaloa *Keskisuomalaisessa*, jos olisin hölmöyksissäni yrittänyt sitä sinne tarjota.

Kaupunginjohtajan roolista ei tapauksen myöhemmässä oikeuskäsittelyssä löytynyt raskauttavaa näyttöä.

Heikki Kuutti

Kirjoittaja on Jyväskylän yliopiston tutkimuskoordinaattori.

MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT? KERRO SIITÄ TÄLLÄ PALSTALLA.

Journalistiliiton valtuuston opiskelijaedustajat Vilma Ikola ja Ilmo Ilkka toivovat opiskelijajäsenmaksun halpenevan ja yksinkertaistuvan. Valtuusto käsittelee asiaa seuraavan kerran syksyllä.

"SE ON AIKA MONTA UNICAFFE-LOUNASTA VUODESSA" – LIITTO POHTII OPISKELIJOILLE HALVEMPAA JÄSENMAKSUA

Marja Honkonen, teksti ● Heli Saarela, kuva

Journalistiliitolla on hankaluuksia pitää kiinni opiskelijajäsenistä. Eronneet opiskelijat pitävät liittoa kalliina ja jäsenmaksun maksamista monimutkaisena. Liittoon liittyy vuosittain yli 200 opiskelijaa, mutta yli sata myös eroaa.

Liiton opiskelijalähtetillä **Martta Kallionpää** selvitti keväällä erojen syitä rekisteritietoihin ja sähköpostikyselyyn perustuen. Selvityksestä kävi ilmi, että opiskelijat erotetaan useimmin jäsenmaksurästien vuoksi. Yleensä eronneet opiskelijat ovat olleet jäseninä 1,5 vuotta eli juuri sen ajan, jona jäsenyys on ilmainen eikä rästimaksuja ole vielä karhuttu.

Kyselyssä moni kertoi eronneensa kalliin jäsenmaksun vuoksi ja siksi, ettei kokenut liiton palveluita hyödyllisiksi. Osa kyselyyn vastanneista myös koki, ettei ollut saanut apua ja tukea patkä- ja silputyöhön liittyvissä ongelmissa.

"Sellainen opiskelija ei todennäköisesti liity enää uudestaan sitten, kun valmistuu ja saa vakiapaikan", Kallionpää sanoo.

ENSIMMÄISTÄ TUTKINTOAAn suorittaville Journalistiliiton jäsenyys on ensimmäisen opiskeluvuoden ajan ilmainen. Sen jälkeen heillä on oikeus alennettuun 7,5 euron kuukausimaksuun opintojen ajan, kuitenkin korkeintaan 5,5 vuotta. Normaalisti jäsenmaksu on joko 1,4 prosenttia tuloista tai vähintään 15 euroa kuussa.

Työsuhteista työtä tekevä opiskelija voi liittyä työttömyyskassaan, jolloin jäsenmaksu on vähintään 15 euroa kuussa.

"Jos asiaan ei ole perehtynyt, jäsenmaksussa on aika monta eri muuttujaa", Pirkanmaan Journalistien opiskelijaedustaja **Ilmo Ilkka** sanoo.

Hän pitää nykyistä maksua tarpeettoman monimutkaisena.

Akavalaisessa viestijöiden liitossa Viesti ry:ssä jäsenyys on maksuton päätoimisille opiskelijoille. Siihen verrattuna Journalistiliiton jäsenyys tuntuu kalliilta, Helsingin Seudun Journalistien (HSJ) opiskelijaedustaja **Vilma Ikola** sanoo.

"7,5 euron kuukausimaksu ei varmasti kuulosta

työssä olevalle suurelta, mutta kun sen ajattelee lounaina opiskelijaravintolassa, se on aika monta 2,60 euron Unicafe-lounasta vuodessa", Ikola vertaa.

JOURNALISTILIITTO ON alkanut selvittää opiskelijajäsenmaksun yksinkertaistamista. 23. toukokuuta liiton valtuusto hyväksyi HSJ:n aloitteen, jossa liittoa pyydetään pohtimaan samalla myös maksun alentamista.

Valtuusto keskusteli myös siitä, miten luottamusmiehet voisivat tukea päätöksentekijöitä paremmin ja palvelevatko liiton yhdistysrajat uransa alussa olevia, jotka vaihtavat tiuhaan työpaikkaa.

Ilkka ja Ikola toivovat liiton panostavan opiskelijatoimintaan jatkossakin. Hyviä alkuja ovat olleet uusi opiskelijalähtetillä, kesätyökannanotot ja yhteistyö opiskelijajärjestöjen kanssa.

Mutta ne ovat vasta alkuja, Ikola muistuttaa.

"Pahinta on, jos vain puhutaan eikä tehdä mitään." ●

KÄYTTÄÄKÖ OSTAJA SINUA PANKKINA? FREELANCERIN KANNATTAO OLLA TARKKANA MAKSUAJOISTA

Sähköpostiini kilahti viesti freelancerilta. Asiakas oli ehdottamassa laskun maksuajan huomattavaa pidentämistä. Uusi maksuaika olisi 45 päivää, perusteluna yrityksen taloushallinnon toiminnan muutos. Jäsen kysyi, että eikös tässä nyt löytyisi avuksi joku laki. Vastasin, että periaatteessa kyllä, käytännössä ei. Laki rajaa maksuajan pituuden yritysten välisessä kaupassa 30 päivään, mutta tästä voidaan poiketa sopimalla. Mediaryitykset käyttävät mahdollisuutta kernaasti.

MEDIA-ALALLA maksuajat ovat perinteisesti olleet lyhyitä. Tyypillinen maksuehto freesopimuksissa on 14 päivää. Jos maksuajasta ei ole erikseen sovittu, lasku täytyy alan kauppataposopimuksen mukaan maksaa niin ikään 14 päivässä.

Yle käyttää 14 päivän maksuajan lisäksi 21 päivän maksuaikaa, mutta tätä pidemmät maksuajat ovat alalla harvinaisia.

Media-alan ulkopuolelta tulevien asiakkaiden kohdalla freelancerin on sen sijaan syytä olla tarkkana. Suomen Yrittäjien syksyllä 2018 julkaiseman Yrittäjägallupin mukaan etenkin pienyrittäjille tarjotaan herkästi yli 30 päivän maksuaikoja. Ongelma on suurin alle kymmenen henkilön mikroyrityksissä, joissa rahojaan joutui odottamaan yli kuukauden jopa 45 prosenttia yrityksistä. 31 prosentille mikroyrityksistä on aiheutunut taloudellista haittaa pitkistä maksuajoista.

MAKSUAIKOJA pidentävät erityisesti suuret yritykset, joilla on huomattava neuvotteluvoima verrattuna yksinyrittäjiin ja mikroyrityksiin. Alihankkijoiden maksuaikoja venyttämällä yritykset vapauttavat rahaa muihin tarkoituksiin. Jos kassassa on kehnosti rahaa, yritykset mielellään venyttävät mak-

suaikoja, jotta välttyvät maksamasta laskuja kalliilla lainarahalla.

On helppo sanoa, että maksuajan pidentämistä voi kieltäytyä. Käytännössä iso asiakas kuitenkin usein sanelee yhteistyön ehdot. Isolle yritykselle kyse on kassavirran optimoinnista, freelancerille maksuajan pidentäminen kahdesta viikosta kuukauteen voi merkitä suuria taloudellisia ongelmia.

Yhteistyökumppanin käyttämistä pankkina esiintyy myös huomattavasti ikävämällä tavalla. Siinä missä isot yritykset voivat pakottaa yhteistyökumppaninsa hyväksymään ylipitkän maksuajan laskuille, media-alallakin toimii yrityksiä, jotka kylmän viileästi maksavat laskunsa myöhässä tai jopa jättävät vähemmän tärkeitä laskut maksamatta. Yrityksen talouden pudotessa pakkasen puolelle freelancereille maksaminen ei valitettavasti ole yritystoiminnan jatkumisen kannalta ykkösprioriteetti.

MIKÄ sitten avuksi? Maksuaikoja rikkovien asiakkaiden kanssa kannattaa olla tiukkana: maksun myöhästymisestä kannattaa lähettää heti huomautus, ja jos maksua ei kahden huomautuksen jälkeen kuulu, liiton juristi eli allekirjoittanut ottaa asian hoidettavakseen jäsenpalveluna eli ilmaiseksi. Aidosti kuralla olevalta asiakkaalta rahoja ei kenties saa perittyä koskaan, mutta aivan hiljattain sain ulosottoviranomaisilta tilityksen maksusta, jonka perinnän olin aloittanut jo kesälä 2017.

Ylipitkien maksuaikojen suhteen tilanne on ongelmallisempi. Suomen Yrittäjät on esittänyt, että maksuaikalakiin pitäisi tehdä muutos, jolla yli 30 päivän maksuajan käyttäminen vaatisi aina sopimuksen luonteesta johtuvan perustelun. Ajatus ei ole huono. ●

Liitosta saa apua ongelmien jäsentämiseen

Tv-toimittaja epäili, ettei hänelle ole maksettu yli-työ- ja sunnuntaikorvauksia oikein. Kävin hänen kanssaan läpi työsopimuksen työaikaehdot, toteutuneet tunnit sekä tein arvi- on ylityöstä ja siitä maksettavasta korvauksesta. Toimittaja vaati yli 1000 euron palkkasaatavansa työnantajalta. Neuvottelu ei ollut ollut yksimielinen, mutta hän sai rahan- sa ja välit pysyivät hyvinä työnantajan kanssa.

Tuottajana työskennellyt henkilö puolestaan oli sopimassa uudesta työsuhteesta ja sopimuksessa työ- aika oli määritelty sekavasti. Jäsen- sin tuottajan työaika ja korvaus- perusteita siten, että hän pystyi neuvottelemaan sopimuksestaan paremmin.

Tieto antaa varmuutta neuvottelemiseen ja etenkin siihen, että voi seistä vaatimustensa takana. Työntekijällä voi olla tarvetta kartoittaa tilannettaan esimerkiksi yt-neuvotteluiden, työpaikan vaihdon tai pätösopimusten vuoksi. Oikean tiedon avulla työntekijä voi oikaista käsityksiään tai saada vahvistusta niiden oikeellisuudesta, ja keskittyä niihin ehtoihin, joissa on parantamisen ja neuvottelemisen varaa.

Laki- ja työehtopäivystyksestä saa apua pohtimiseen ja tukea neuvottelemiseen työnantajan kanssa. Selkeä käsitys omasta tilanteesta ja faktoista on aina neuvotteluvaltti.

Terhi Tarvainen

Kirjoittaja Journalistiliiton työehtoasiamies.

Hannu Hallamaa ● hannu.hallamaa@journalistiliitto.fi
Kirjoittaja on Journalistiliiton freelance-asioista vastaava lakimies.

Kannustava kulttuuritoimittaja

TOIMITTAJA OITI KOTAMO
5.8.1925 VIRRAT – 10.2.2019 SAVONLINNA

Oiti Kotamo syntyi aikana, jolloin tyttöjen koulutus ei ollut itsestään-selvyyttä. Hän kuitenkin lähti opintielle ja kirjoitti ylioppilaaksi Haapamäen lukiossa 1945. Samana vuonna hän meni Helsingin yliopistoon opiskelemaan suomen kieltä.

Kotamo rahoitti opintojaan työskentelemällä Suomen Ladussa ja STT:ssä. Sitten työt veivät hänet *Kemin Sanomiin*, *Ylioppilaslehteen*, *Keskisuomalaiseen* ja *Itä-Savoon*. Oiti valittiin ensin *Itä-Savoon* uutispäälliköksi, sitten toimitussihteeriksi ja 1968 kulttuuritoimittajaksi. Hän jäi eläkkeelle 1988.

Kotamo rakasti toimituksen ilmapiiriä: keskusteluja, kahvin ja alkuaikoina tupakankin tuoksua, kirjoituskoneiden ja telefaksin naputusta sekä kiihkeää sykettä.

Vieraat kulttuurit ja ihmisoikeudet olivat Kotamolle tärkeitä. Hän matkusti paljon ja asui Kanadassa vajaan vuoden.

Keski-ikässä Kotamo löysi tärkeimmän voimavähteen, ortodoksisen kirkon. Ystävä luonnehtii häntä vahvaksi maallikkovaikuttajaksi koko ortodoksisen kirkon piirissä.

Kotamo palkittiin vuonna 1980 Mikkelin läänin taidetoimikunnan toimittajapalkinnolla.

Nuoremmilleen hän oli kannustava kollega. Läheiset muistavat Oitin hienotunteisena ja myötäelävänä äitinä, mummina ja ystävänä, kiitollisuus päällimmäisenä.

Aini Rossi

Kirjoittaja on Oiti Kotamon pitkäaikainen työtoveri.

Suurisydäminen toimittaja

TOIMITTAJA IRENE SILLANPÄÄ
26.6.1958 HELSINKI – 12.1.2019 HELSINKI

Helsinkiläisen laivuriyrittäjän perheeseen syntyneelle **Irene Sillanpäälle** toimittajan työ oli kutsumus, jota hän toteutti aluksi kirjoittamalla novelleja *Tosi Elämää* -lehteen. Myöhemmin hän työskenteli freelancerina muun muassa *Tietoviikossa*, *Kauppalehdessä*, *Rakennuslehdessä* ja viimeisinä vuosinaan *Turvallisuus-* ja *Kemia* -lehdissä sekä *Uusiouutisissa*.

Sillanpää oli aktiivinen Suomen freelance-journalisteissa ja teknikan toimittajien Presstek ry:ssä.

Irenellä oli taito vapauttaa haastateltavansa rentoon ilmapiiriin. Hän oli aidosti kiinnostunut kohtaamiensa ihmisten kuulumisista ja hyvinvoinnista.

Irene oli vankkumattoman lojaali ystävä ja työtoveri. Hän piristi kollegoidensa päivää herkyillä viesteillään, iloitsi toisten iloista ja valoi vastamaessa uskoa parempaan.

Irenen elämän peruskiviä olivat usko korkeimpaan ja perheyhteisö, lähimpinä puoliso **Kari**, omat vanhemmat sekä sisarukset perheineen. Perheen kesäpaikka Rågössä oli hänelle rakas henkireikä.

Irene Sillanpää oli lämmisydäminen, antelias ja innostuva, tarpeen tullen myös temperamenttinen. Uusia juttuja ja tulevia reissuja oli viritteillä viimeiseen elinpäivään asti.

Leena Joutsen

Kirjoittaja on Kemia-lehden päätoimittaja.

Luonnonvoima

TOIMITTAJA ANNA-KAISA HERMUNEN
17.2.1948 LAUKAA – 3.5.2019 LAUKAA

Anna-Kaisa Hermusen ura toimittajana alkoi jo 17-vuotiaana Jyväskylässä. Vakituiseksi Anna-Kaisa työskenteli Yleisradiossa vuodesta 1972 uutis- ja aluetoimittajana. 1985 hän siirtyi MTV:lle taloustoimittajaksi.

MTV:llä Anna-Kaisa sai oman talk shown vuonna 1991. Hermunen tuli suomalaisten olohuoneisiin, sananmukaisesti. Moni kuvaa, että Anna-Kaisa "tuli ruudusta läpi". "Saadakseen viestinsä varmasti perille", kuvasi **Tapani Ruokanen** siunatessaan Anna-Kaisan haudan lepoon.

Hermunen oli henkilöbrändinä tv-journalismin uudistaja, joka lopulta pettyi itse luomaansa ilmiöön. Hän rakensi uransa persoonansa ympärille, mutta seurasi viime vuodet kauhuissaan, mitä henkilöityminen ja viihteellistyminen teki journalismille.

KUVA: MTV

Talk show loppui 2001 julkisiin potkuihin. Anna-Kaisa palasi Laukaaseen ja jatkoi sieltä uraansa kolumnistina. Hän vitsaili, että nyt riittivät luksukseksi kuivat koivuklapit. Anna-Kaisan savusau- na oli vertaansa vailla, ja hänen hirsitalonsa Sallila kokonaistaide-teos.

Sallilan ikkunan alla kuohui Kuusankoski, ja luonnonvoima Anna-Kaisa oli itsekin. Ehdoton, raju, tarkka, herkkä.

Ville Blåfield

Kirjoittaja on Anna-Kaisa Hermusen ystävä.

Etujärjestön sielu

ASIAMIES ARJA HELLMAN
6.2.1946 HEINOLA – 13.5.2019 HELSINKI

Arja Hellman oli Radio- ja Televisiotoimittajien Liiton sielu. Hänen työura alkoi Yleisradiossa jo vuonna 1967, jolloin hän aloitti Nuortenradion ja Urheilun yhteisenä sihteerinä.

Ura RTTL:ssä alkoi toimistosihteerinä 1974, ja asiamieheksi hän siirtyi 1980 toimien tehtävässä 29 vuotta. Vuosien aikana järjestön jäsenmäärä viisinkertaistui, mutta vasta 2000 saatiin palkatuksi toinen asiamies. Taakankanto oli jatkuva, vaikka luottamushenkilöt tekivät oman osansa. Arjan RTTL-aikana ehti olla 12 eri puheenjohtajaa.

Järjestötyössä Hellman oli ennen kaikkea joukkuepelaaja. Hän hoiti omat hommansa, mutta muisti myös syöttää. Häneltä saivat avun niin yleläiset kuin maikkarilaiset, neloslaiset, ohjelmantekniset, faolaiset – siis valtava joukko ohjel-

matyön huippuammattilaisia.

RTTL:n kunniajäseneksi Arja kutsuttiin vuonna 2008. Ay-toimiensa rinnalla Hellmanilla oli tärkeä työsarka RTTL:n seniorijärjestön Vanhojen Kettujen sihteerinä. Peräti neljä vuosikymmentä kesti sekin.

RTTL:n puheenjohtajana toimint **Pekka Laine** kertoo:

"Arja oli valtava tietopankki. Hänen kuolemansa herätti ajatuksen: kenelle nyt soittaa?"

Matti Santajärvi

Kirjoittaja on RTTL:n entinen puheenjohtaja.

KUVA: MANU MARTTINEN

Järjestätkö tapahtuman tai koulutuksen?

Lähetä tiivis kuvaus tapahtumastasi täältä: journalistiliitto.fi/fi/ilmoita-yhdistyksesitapahtumasta/

SUOMEN JOURNALISTILIITTO

PUHELINVAIHE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Säästöpankinranta 2, 7.krs.
00530 Helsinki
Sparbankskajen 2, 7. vån.
00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADDRESS
Siltasaarenkatu 16, 00530 Helsinki
Broholmsgatan 16, 00530 Helsingfors
PL 252, 00531 Helsinki / Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
www.journalistiliitto.fi
www.journalistforbundet.fi

FINKA / A-KASSA
www.finka.fi, (09) 8689 400

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

Miten meillä menee? – Jäsenlounasta ja kuulumisia heinäkuussa Suomi-areenassa Porissa

Lounasta kollegojen seurassa ja media-alan tuoreita kuulumisia. Niitä tarjoaa Journalistiliitto 17.7. Suomi-areenassa Porissa.

Mukana liiton jäsenlounaalla ovat puheenjohtaja **Hanne Aho**, *Journalistin* päätoimittaja **Maria Pettersson** ja edunvalvontajohtaja **Petri Savolainen**. He kertovat myös liiton ajankohtaisista

asioista syksyn tes-neuvottelujen kynnyksellä.

Lounastilaisuudessa voi ladata työvälineitä. Tarjolla on myös lasillinen kuohuvaa. Sisään pääsee pressikortilla.

Nina Erho

Journalistiliiton jäsenlounas keskiviikkona 17.7. kello 11–13 Sokos Hotel Vaakuna, kokoustila Kallela, Gallen-Kallelankatu 7, Pori.

AARHUS 2019 TRYCK PÅ NORDEN

Tre veckors "tour de force" med fokus på Nordens förhållande till Europa – och fördelarna med digitala medier i denna rapportering. Moderna nordiska journalister ska tränga igenom komplicerade tvärnationella problem – och mästra sociala medier professionellt.

En mix av workshops, uppgifter och projekt kommer att skärpa din förmåga att bevaka och förmedla politiska sessioner, oavsett om de föregår i EU eller i Nordiska Rådet. Exklusiv tillgång till politiker, experter och kollegor.

ANMÄLAN SENAST 24 JUNI 2019 - NJC.DK

TRE VECKOR I HÖGT TEMPO

TITEL // **Aarhus 2019: Tryck på Norden**
RESPLANEN // **Aarhus - Riga - Stockholm - Bryssel**
BÖRJAN AV OKTOBER // **Webinar 2 x 2 timmar**
ANKOMST // **20 oktober 2019**
KURSSLUT // **8 november 2019**
PRIS // **35.000 DKK**

Nordisk Journalistcenter
ved Danmarks Medie- og Journalisthøjskole

Støttet af
Nordisk Ministerråd

“ SÅ TYCKER DELTAGARNA

Jag fick en klarare uppfattning på kursen om hur gemensamma nordiska och europeiska frågor leder ner till en lokal nivå som blir intressant för mina läsare i Finland.

// ANN-SOFI BERGER, FINLAND

Kurset er noe av det mest gjennomarbeidede jeg har vært med på. Kilder, møter, mennesker, kultur.

// INGEBORG VIGERUST RANGUL, NORGE

Kursen har ett otroligt amitiöst upplägg med många och oerhört duktiga föreläsare, intressanta studiebesök och en möjlighet att få lära sig oerhört mycket om sina nordiska grannländer.

// ÅSA ASPILD, SVERIGE

Ulla Donner, 30

- Kuvittaja, sarjakuvatekijä ja graafikko.
- Opiskellut taiteen kandidaatiksi Aalto-yliopiston visuaalisen viestinnän muotoilun koulutusohjelmassa.
- Työskentelee freelancerina, tekee lähinnä lehtikuvituksia ja kirjasuunnittelua.
- Spleenish-sarjakuvakirja oli Sarjakuva-Finlandia -ehdokkaana vuonna 2018. Donnerilla on tekeillä uusi sarjakuvakirja.

Vaikka Spleenish-kirjan tekeminen oli voimaantavaa, Ulla Donner pelkäsi, että tulos olisi muiden mielestä itsekeskeinen ja tylsä. "Siksi olen ollut tosi iloinen, kun lukijat ovat kertoneet tunteistaneensa siitä itseään. Kun huomaa muidenkin pohtivan samoja ongelmia, ne eivät enää tunnu niin hallitsemattomilta."

Freelancekuvittaja Ulla Donner teki ahdistavista tunteistaan sarjakuvakirjan

Liina Aalto-Setälän
valinta

Valokuvaaja **Liina Aalto-Setälä** valitsi esiteltäväksi graafikko-kuvittaja-sarjakuvataiteilija **Ulla Donnerin** osittain omaelämäkerrallisen esikoisteoksen, sarjakuvaromaani *Spleenishin*.

"*Spleenish* on mieletön projekti. Se kuvaa hämmästyttävän tarkkanäköisesti nuorten aikuisten arkea, jossa tasapainotellaan keikkaduunien, mielenterveyden ja sosiaalisen elämän ylläpitämisen mylerryksessä. Ulla Donnerilla on kyky käsitellä aitoja ja painaviakin asioita fiktiivisen tarinankerronnan keinoin. Samalla hän säilyttää otteen todellisen elämän absurdistista huumorista.

Spleenish on hauskaa luettavaa, mutta se nostaa käsiteltäväksi tärkeitä yhteiskunnallisia aiheita. Toisinaan samaistun siihen pelottavankin paljon."

Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiäntamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.

Nina Erho, teksti • Emilia Kangasluoma, kuva

Olin ajatellut, että sarjakuva on 'akuankkaa'. Kun kävin siitä kurssija opiskelijavaihdossa Pariisissa, tajusin, että sillä voikin kertoa melkein mitä vaan, että kuvaa ja tekstiä voi yhdistää niin kuin parhaaksi näkee. Se tuntui vapauttavalta vastakohtalta graafiselle suunnittelulle, jonka koin olevan täynnä sääntöjä siitä, mikä on hyvää ja mikä huonoa makua, mikä coolia ja mikä liian nättiä", sanoo kuvittaja ja graafikko **Ulla Donner**.

Vaihdosta palattuaan Donner työsti oivalluksiaan kandidaatintyösäännön Aalto-yliopiston graafisen suunnittelun koulutusohjelmaan. Osana työtä syntyi sarjakuva *Spleenish*, jonka hän myöhemmin laajensi sarjakuvaromaaniksi. Se ilmestyi S&S:lta ensin ruotsiksi ja sitten suomeksi vuonna 2017.

"Ehkä sarjakuva tuntui vapauttavalta myös siksi, että en tiennyt siitä paljonkaan. *Spleenish* syntyi kokeilunhalusta, innosta ja improvisoiden, välillä teksti, välillä kuva edellä. Koska yhtenäistä käsikirjoitusta ei ollut, yhdistin kuvat punaisella värillä. Mustaa en halunnut, koska se on niin synkkä. Vaikka kirja käsittelee kriisiä, ahdistusta ja masennusta, halusin, että se on hauska, ilman raskauden ja itsesäälin tuntua.

Spleenish käsittelee kokemiani tunteita, mutta mikään sen anekdooteista ei ole tapahtunut sellaisenaan. Ahdistus on usein tuottamaton, mutta sarjakuvasta löysin tavan luoda siitä jotain. Aiheen julkinen käsittely ei pelottanut, koska aikamme on niin täynnä ihmisten tarinoita. Omia kokemuksiaan saa käsitellä juuri niin hilpeästi tai epäkunnioittavasti kuin haluaa. Toisten kokemusten kanssa olisi vaikeampaa.

Teknisesti kirja oli työläs, ja käännökseen tekstasin ja sommittelin tekstit vielä uudestaan. Idea *Spleenishin* tarjoamisesta kustantamoon tuli äidiltäni. S&S tuntui luonteelta, koska olin tehnyt sinne aiemmin freelancetoita. Vaikka tein kirjaa itsenäisesti, kustantamon kannustus oli tärkeää. Kun valitin, että kirja on liian huono, he totesivat: jatkan tekemistä.

Varsinainen leipätyöni ovat lehtikuvitukset ja kirjasuunnittelu. Koska sarjakuvassa teen kuvat, tekstit ja taiton itse, itseensä on helppo väsyä. Kuvittaessani istun ikään kuin takapenkillä, ja matkaa johtaa toisen teksti, vaikka valitsenkin, mihin tartun siinä. Enenevä sarjakuvan tekeminen näkyy kuvittamisessa. Kun ennen keskityin visuaaliseen kauneuteen, nyt haluan saada kuviini myös huumoria." ●

Kun
työssä kohtaa mieltä
järkyttävää materiaalia,
asiantuntijoiden ohje on
katsoa vastapainoksi kuvia
söpöistä eläimistä.